

עץ האלון

שלוש שיחות על אמונה

שיחה ראשונה

1

ק קיבל את אמונתו מחדש מעץ אלון.

הוא נהג לשבת מתחת לעץ האלון, מר נפש וכועס. כל כך הרבה זעם היה בו. והוא אפילו לא ידע למה. ברבות הימים תסס הכעס והפך לחוויית אין אונות אטומה. ממקום מושבו תחת עץ האלון צפה בכפרו שהלך ונעשה לעיר, נוגס עוד ועוד בשדות ובמשטחי הטבע הפראיים. ייקח להם עוד זמן להגיע אל הגבעה ואל עץ האלון, אבל הוא יכל לדמיין שגם זה יקרה באחד הימים.

בינתיים הייתה השהות בטבע נחמתו היחידה. אחרי שעתיים של צעידה חפוזה שבה כלל לא הבחין לאן הוא הולך, היה הטבע חוזר וכובש את נפשו ושלווה הייתה ממלאת את לבו. בשלב הזה כמעט תמיד היה מוצא את דרכו אל עץ האלון. הוא היה עולה במעלה הגבעה בשביל שהיה מתפתל בין סלעים ושיחי סירה קוצנית, מכיר תודה בדרכו לסימני הדרך המוכרים ומברך אותם בלבו. הנקיקים, משטחי הסלע, הרקפות, שיחי קידה שעירה, מקבץ שיחי ערער לצד סלע, כל אלה הפגינו כלפיו פנים ידידותיות וכמו בישרו שעץ האלון מחכה לו.

לבסוף היה מגיע.

מעבר לעיקול המשעול היה נגלה לו לפתע, גזעו הרחב והמפותל עונה כהד לנפשו, וסביבו, כאילו היה זה מקום קדוש, צמח רק עשב רך, ובעונת הפריחה פרחים מכל סוג.

פעם ניסה לברר לאיזה גיל יכול להגיע עץ אלון מן הסוג הזה, והוא למד להעריך את גילו, אבל נוח היה לו לחשוב שהעץ המסוים הזה הוא חסר גיל.

זה לא קרה ביום אחד, ובמחשבה לאחור לא יכול להיזכר ברגע מסוים שבו הגיעה למלוא הכרתו העובדה שהוא מדבר עם העץ, אבל כשהוא הבין זאת, זה היה כבר אחרי שמזה זמן היה הדבר לחלק ממציאות חייו.

"הבדידות היא עובדה", אמר לעץ, "בני אדם נולדים לבד, חיים באשליה כאילו הם לא לבד, ומתים בסופו של דבר, לבד. אם נרצה בכך או לו, בסוף התולעים אוכלים אותם. וכך הופכים החיים בעולם הזה, על כל הטרדות האנושיות והקטנוניות, לעניין מגוחך. הזמן מכריע הכל."

עץ האלון הקשיב רוב קשב. לא היה כאן עניין של הסכמה או אי הסכמה.

אבל קיכל לחוש שיש קרקעית עמוקה מכך. הוא חש אותה עמוק בתוך הקשבתו של עץ האלון. אבל הוא לא ידע.

הוא הטיל אבן קטנה בקשת, חוזה את מקום נפילתה.

במעומעם ידע שלא תמיד היו הדברים כך. אבל אותו זיק של ערגה שהיה נדלק מדי פעם בנפשו, לא הצליח להיאחו בשום דבר. וכך הוא נשאר, בלתי מובן לעצמו, מכיר בעיקר בתחושת גלות שלא ידע להסביר את פשרה.

.2

"למה אתה כועס?" שאל אותו יום אחד העץ וקולו רך ועמוק.
ק שקע להרהורים.

"אני לא יודע", אמר לאחר שעה קלה, "אבל אתה צודק, כשאני מקשיב לעצמי, אני מגלה את הכעס. האם זה כל כך מורגש?"

במשך זמן מה לא ענה העץ. ק היה סבלני. הוא כבר היה רגיל לקצבו האיטי של העץ.

"זה שם", אמר העץ לבסוף, "וזה משהו שאני חש אותו לא רק אצלך. הוא נמצא אצל בני אדם רבים, בהם ובמעשיהם. הוא זורם אלי מן העיר, נובע מן האופן בו בונים בני אדם את בתיהם, ומן האופן בו הם הולכים ומדברים. הוא נמצא בנגיעתם ונמצא במחשבתם, מציץ כמעט בכל מקום בו הם נוכחים."

ולאחר הפוגה קלה הוסיף:

“אני לא חושב שיש הרבה יצורים חיים בעולם הזה שלא מודעים לכעסו של האדם.”

ק נטה להיעלב. הוא לא ידע על כעסו של האדם. נראה היה שכעסו שלו מעורבב בכל כך הרבה דברים אישיים, וכעת שדיבר העץ על כעסו של האדם בלשון כללית, הוא הרגיש שהוא לא יכול יותר. בלי שהבין ממש מה הוא אומר, דיבר קולו:

“לא אכפת לי מבני אדם, עץ, לא איכפת לי. אני לא יכול יותר להעמיד פנים שאיכפת לי. אני לא יכול יותר להעמיד פנים בכלל. אני מרגיש שאני כבר עומד להתפוצץ. אין לי כוח. אין לי כוח לעולם הזה, באמת, אני לא יכול להמשיך כך. אני נחנק, אין לי אוויר לנשימה. אני כבר לא יכול יותר להעמיד פנים שהכל בסדר. כי זה לא. עץ, אני לא יכול יותר להעמיד פנים שאני גדול, כי אני לא. באמת. בקושי אני בן ארבע. פשוט אני לא מסוגל יותר לחיות בעולם הזה. אני רוצה הביתה. לא רוצה לדאוג יותר. לא רוצה להיות אחראי לשום דבר, רק שיניחו לי, שיניחו לי.”

דמעות גדולות החלו לזלוג במורד לחייו. הוא לא ידע מה הוא אומר, רק הרגיש שקול עצור ששוכן בתוכו פורץ את דרכו החוצה ונושא עמו ברכה מן המעמקים.

“כי באמת, עץ, כל זה הוא טעות. באמת, מעולם לא גדלתי. רק עטיתי קליפות, מרוב פחד, כי חשבתי שצריך עוד ועוד קליפות. אבל בפנים, אתה עדי, עץ, בפנים, לא גדלתי, נשארתי הילד המבוהל הזה. הצלחתי איכשהו לשרוד עד עכשיו אבל אני לא רוצה יותר, עץ. זה מוות בעודי בחיים, בשבילי.”

וכעת היה הבכי כואב ועמוק והוא כרע אל האדמה חופן פניו בידיו בבכי שנמשך זמן רב. אט אט נרגע ורווחה קטנה החלה פושטת עם ההרפיה של העייפות. מבין השברים של נפשו הוא יכול לחוש בנבט רענן ונקי כמימיו של מעיין צעיר. נוח היה לו לרבוץ בתוכו ולא ללכת לשום מקום. להישאר רק כאן, לעולמי עד.

“אני לא יודע, עץ,” אמר, עודו רובץ על האדמה באין כוח, “פתאום אני רואה שכל כך קשה לי, אני אפילו לא יודע למה. אני לא חושב

שהיו לי חיים קשים במיוחד, רק הדבר הזה, אולי, האכזריות שבה כפיתי על עצמי לגדול, שבה למדתי שאסור לבכות, שצריך להתאפק, שצריך להתאפק בכל מחיר, העוצמה הזו שבה לא הרשתי לעצמי להיות, כי הייתי צריך להיות גדול ולהסתיר את זה שאני לא. כי אני באמת לא, באמת אני ילד בן ארבע. אחר כך, היו כל השנים הללו ששיחקתי את תפקידי כמבוגר, בהצלחה מסוימת, אבל במחיר נוראי, וכל הזמן הזה לבד, לבד לגמרי. לא שלא היו וישנם אנשים, ובכל זאת, לבד.”

שוב היו הדמעות שם והכאב, אבל יחד אתם חש במגע הבנתו המרפא של עץ האלון.

”נמאס לי לשרוד, עץ, אין בזה כל טעם, אני רוצה שהמוות ייקח אותי.”

והוא השתרע על הגב בעיניים עצומות ולא חשב יותר על דבר.

3

קרירות הלילה העירה אותו. העץ דמם. מלמעלה, חצי ירח בהיר הטיל את אורו בכל, וכמין קסם היה שרוי באוויר. הוא התרומם באיטיות לשיבה. העיר במרחקים הייתה מנוקדת אורות, ושתקה כנגד השמיים השחורים.

”עץ?”

העץ ענה בהמהום של נוכחות.

שקט שרר בכל וק דימה לשמוע את קול אהבתו של העץ אליו. הוא חיך חיוך קל בחשכה. היה נדמה לו שמאז ומתמיד זה מה שאומר לו העץ, אבל רק עכשיו היה פנוי להקשיב.

בקול רך אמר:

”אני באמת לא מבין שום דבר, עץ יקר, לא מבין איך אנחנו מדברים, למרות שאני יודע שזה כך, זה לא מתקבל על דעתי. לא מבין כיצד אני בן ארבע. למרות שאני יודע שזה כך, זה לא מתקבל

על דעתי. זה כאילו שאני רואה וחש עכשיו דברים באיזה ממד של ממשות שנסתר לגמרי מתודעתי הרגילה. בעולם הזה אני חש שביב של תקווה, אבל תודעתי הרגילה מתקשה להבין. ואני יודע שהיא לא תניח לי, שאני לא אניח לעצמי, וכך, אני לא רואה לזה הרבה סיכוי.”

”מי אומר את זה?” שאל העץ, ”מי אומר שאין לזה סיכוי?”

ק חשב רגע:

”האדם המעשי, כמובן, מי שמכיר אורחותיו של העולם והוא עצמו מבוגר מאוד וראה דברים רבים בחייו. הוא לא מאמין לדבר ולא מאמין לאיש.”

”ואתה מאמין לו?”

”האיש הזה הוא אני, אמר ק קדורנית.

”הוא לא!” אמר העץ בביטחון כה רב שלרגע אחד הבין ק את כל מה שהיה להבין. אבל הרגע הזה חלף והוא שב לשאול את העץ:

”אז תסביר לי, עץ, תסביר לי. אני לא מבין שום דבר, אני באמת מרגיש כמו גוזל רך שזה עתה בקע מן הביצה. אני לא מסוגל לחזור לחיים. הדבר היחיד שאני מבין הוא שיש בי מקום זעיר של שקט. אבל אני חושב שברגע שאצא לכיוון כלשהו ואפילו רק למרחק של מטר אחד, אלך לאיבוד, אתפרק לרסיסים. תסביר לי עץ, תסביר לי את מה שאני לא מבין.”

”אני לא יודע, אמר עץ האלון, ”אני לא יודע את המילים. בוא נדבר. אני מרגיש שאם נדבר על כך ביחד ייוולדו המילים מעצמן.”

ק שתק. הוא חזר להישען על גועו של העץ. עננים רכים החלו כעת לכסות את פני השמיים, מחזירים את אורה של העיר. הקרירות נעמה לו.

.4

"אני חושב," אמר לבסוף ק, "שאני מפחד לחיות. בעיקר אני מפחד מן הזרות, מן הבדידות, מן המוות. אני מפחד מן הניכור, מן המגע הגס והבלתי אישי של החיים, מזה שהכל עצוב כל כך, שכולנו בני האדם מנסים למצוא איזו פינה של חום בעולם הזה, אבל בעצם כל אחד כל כך עסוק בעניין זה עד שבאמת באמת אינו יכול לנדב שום חום לאדם אחר. וגם אם כן, זה אפילו עצוב יותר. עצובה ההצטופפות הזו בחום המשותף הקטן והמאמץ להכניס בכל זה משמעות, לעשות משהו, להעמיד פנים שכאילו יש טעם בשעה שאנחנו לא יותר מגרגרי חול המתרוצצים בעולם עצום ממדים וריק. אני לא יכול לסבול את זה יותר."

משהו בדיבורו של ק כמו הדביק את האוויר בתוגה וערבב את הקסם בעצבות רכה. הוא כבר לא היה כל כך בטוח במה שאמר. הוא יכל לחוש כמין מרחב מורכב ומסוכסך מקיף אותו מכל עבר, אבל כאן, מתחת לעץ ועל הגבעה, היה הכל מונח במקומו הנכון ומלא בממשות שהיא לא יכל לכפור בקיומה. בכל זאת חזר ואמר:

"אין לזה טעם, עץ, אני לא מוצא לזה טעם, הכל גדול מדי וריק מדי, בודד לאינסוף, אובד בתוך חלל אדיש וסתמי, לא רואה איך זה יכול להיות אחרת."

וכשאמר את הדברים היה מגשש בחלל המחשבה בחיפוש אחר דבר מה שיאשר את הממשות שנבטה בו. הוא חש שהעץ מחייך ובלי משים הרגיש שהוא מחייך שוב, לו רק יכל להאמין במציאות הקטנה הזו, לו רק יכל להאמין, אבל מחשבתו המגששת לא מצאה דבר להיאחז בו, היא שבה ובישרה לו בכל מקום שהגיעה אליה – העולם ריק. רק מדבריות של חומר סתום. זאת האמת. ומכיוון שהיא נאמן לאמת נטה לפזר את מעט הלחלוחית שחש בתוכו.

"מדוע אתה עושה את זה?" שאל העץ.

"עושה את מה?" תמה ק.

"מגרש את השכינה."

"על מה אתה מדבר?" נבהל ק לרגע, "על איזה שכינה אתה מדבר?" אבל הוא ידע, הוא ידע בדיוק על מה מדבר העץ, ודמעות גדולות החלו לזלוג במורד לחייו.

”אני לא יכול להאמין, עץ, אני לא יכול. משהו מונע ממני להאמין, זה היה יכול להיות כל כך קל בשבילי להאמין, הלוואי הייתי יכול, אבל אני לא יכול, אני כבר גדול מדי, ספקן מדי, מקולקל מדי. אני יודע, אם אתפתה להאמין, זה לא יהיה באמת. זה לא יהיה אני, זה יהיה עוד משחק, ואני לא מעיז לשחק עוד משחק של כאילו-משמעות בשעה שההגיון חוזר ואומר שאין ולא יכולה להיות כל משמעות.”

”אבל אתה מרגיש עכשיו, אתה ממש מרגיש את הממשות, אתה יודע בכל נשמתך שמה שאתה מרגיש הוא נכון, למה אתה מאמין להגיון יותר מאשר אתה מאמין לעצמך?”

ק חשב על כך, כעין סכסוך החל להתפתח בו, הוא חש שכפסיעה עומדת בינו לבין הכרעה, אבל הוא פחד.

מהדהד עם הרגשתו שאל העץ:

”ממה אתה מפחד?”

”שזה לא אמיתי, שזו אשליה עצמית.”

”מה אכפת לך?”

הדבר הפתיע את ק. באמת מה אכפת לו? האם לא רצה למות רק לפני מספר שעות? משום מה ידיעה זו נסכה בו כוח. וכי למי הוא צריך לתת דין וחשבון? איזו רוח של מרדות ניעורה בו לפתע והוא חש לרגע כמו ילד קטן ושובב המתעקש על רצונו. באמת מה איכפת לו? מה איכפת לו להתעקש להיות בדיוק היכן שהוא רוצה להיות. כלומר כאן. מה אכפת לו אם זו אשליה או לא אשליה כל עוד זה הוא? מה אכפת לך חזר ושאל את עצמו.

”וכי מה היא המציאות, ככלות הכל?” שאל העץ.

איך הוא עשה את זה, זה לא היה ברור לק, אבל כעת חש בפעם הראשונה את מצע נוכחותו כממשות שאין עליה עוררין. בפעם

הראשונה חש שהוא רוצה להאמין לעצמו יותר מאשר לכל הגיון אחר, גם אם הוא מסתכן כך בפיגור עמוק. מוטב לו להיות ילד קטן ומפגר מאשר מבוגר חכם ונעדר. זו הייתה החלטה. ובאופן מוזר חש שההחלטה הזו קשורה להיותו על סף המוות.

”וכי מה היא המציאות ככלות הכל?” שאל שוב העץ.

אכן, מה היא המציאות, הרהר ק, ואיזה חלק מן המציאות קשור להחלטותיו? כל זה היה עדיין מעורפל וכמעט ולא הצליח להתגבש למחשבות סדורות. ההבנה הייתה מבליחה, עוטה מילים כאלה או אחרות, וכל פעם שחש בה שהיא מובילה החוצה, הוא מיהר להתחבר מחדש לשורשיו כשהוא חוזר ומזכיר לעצמו: ”אבל אני”. וכשהיה אומר אבל-אני, הוא התכוון בו זמנית לשני דברים שנראו סותרים זה את זה. הוא התכוון לחיים, והוא התכוון למוות.

העץ צחק.

לרגע חש ק צביטה של חוסר בטחון.

”למה אתה צוחק?”

”אתה יכול לנשום,” אמר העץ וקולו מלא, ”זה לא משהו שנמצא בך, זה משהו שנמצא בעולם, הוא באמת נמצא ק, זה לא אתה המצאת את זה ולא אתה מקיים את זה. אל תפחד, אתה לא יכול ללכת לאיבוד.”

”לא איכפת לי ללכת לאיבוד,” אמר ק, מרפה את אחיזתו.

הוא שב לנשום והקשבה עמוקה התעוררה בקרבו.

6

”מה הוא הדבר שבאמת נמצא?” שאל ק.

ציפור לילה חלפה בקול משק כנפיים, משמיעה את קול ציוצה העמוק, אי משם ענה לה מישהו כהד.

”מה באמת נמצא?” חזר ושאל ק, עוקב במבטו אחר החשכה שאל תוכה נעלמה הציפור.

”ההקשבה באמת נמצאת.” אמר העץ.

ק נשם נשימה עמוקה. עתה שהתמלאו ריאותיו אוויר נעשה מודע לכך שבדרך כלל הוא לא נושם כל צרכו. הוא נשם עוד נשימה עמוקה. באמת לא היה אכפת לו ללכת לאיבוד. הוא חש שבכל מקום שלא ילך לאיבוד יהיה אותו ”אבל-אני”.

”מה זאת אומרת שההקשבה באמת נמצאת?”

העץ נאנח וזמן מה לא דיבר.

מבטו של ק נדר אל שמי הלילה המכוסים בדוק מעורפל. הירח נראה כמו מבעד למלמלה והוא מצועף ומלא ערגה למציאות שמעבר. פה ושם היו חללים במעטה הרך ודרכם נגלו שמי לילה חדים וזרועים בכוכבים מבריקים.

”אני יודע שיש בכוחם של בני אדם לעשות נפלאות בידיהם. לא אתפלא אם יצליחו כך לאסוף כל מיני חומרים ולהרכיב מהם אוזן מושלמת. אבל אם אכן יצליחו, האם אתה חושב שיצליחו לייצר באופן זה הקשבה? האם אתה חושב שדי לייצר אוזן כדי שתיווצר הקשבה?”

”אתה מתכוון שהאוזן תקשיב?”

”אולי היא, אולי מישהו אחר, אין זה משנה מי יקשיב. החשוב שתיווצר האיכות הזו של ההקשבה, ואפילו היא זעירה ביותר, אפילו היא נבט גולמי ולא מפותח. האם תיווצר?”

ק חשב על כך.

”לא, אני לא חושב. ההקשבה שייכת לאיכות אחרת. כשאתה מציג את הדברים כך זה ברור שלא, למרות שאני לא יודע להסביר את האיכות הזו של ההקשבה היא משהו חדש שלא שייך לסדר החומרי של הדברים. לא משנה כמה חומרים אערום ובאיזה תחכום ארכיב אותם, עדיין אשאר עם ערמה של חומר דומם, שותק, אדיש, בלתי מקשיב.”

העץ חייך וזמן מה לא דיבר.

"ובכל זאת ק, הנה אתה מקשיב, והנה אני מקשיב, ואפילו אנחנו יחידים, הנה בכל זאת קיימת הקשבה."

"אך הרי זה בדיוק העניין," אמר לפתע ק בהתעוררות של הבנה, "זה מה שכואב כל כך, שאני כלוא עם ההקשבה הזו, עם הרצונות והמאווים שלי, עם התשוקות והגעגועים, עם הכמיהה והרצון למגע, בתוך עולם של חומר מת ואדיש, סתום וסתמי, זה מה שבודד כל כך, עצוב כל כך."

ק היה רציני לגמרי, אבל העץ פרץ בצחוק מתגלגל, עד כי ק חש שהוא בהכרח לא הבין דבר מה. ואכן, גם בלי לדעת מה, התחיל להרגיש את אותו דבר שלא הבין והוא נטה להצטרף לצחוקו של העץ. כעין חדווה החלה למלא את לבו. בכל זאת אמר לעץ:

"אני לא מבין, עץ, אני לא מבין למה אתה צוחק. האם זה לא נכון מה שאמרת? האם אין זה תיאור המצב לאשורו?"

צחוקו של העץ עוד המשיך להתגלגל זמן מה עד ששקט.

"הו כן, אתה מבין," אמר העץ "אתה מבין, אבל אתה אוסר על עצמך להבין!"

.7

ק חש שגם אם יש מן הצדק בדבריו של העץ הוא לא יכל להפסיק לעשות את הדבר שהוא הרגיש שהוא עושה ומונע ממנו להבין.

"אנא, לך איתי לאט, עץ, אני רוצה להבין, אבל אני חייב ללכת בדרכי, לאט, אני לא יכול פשוט להבין, אני צריך להגיע לשם צעד אחר צעד. אני גם לא מבין מדוע שאאסור על עצמי להבין."

"משום שאתה מפחד."

"מפחד ממה?"

”אני לא יודע, ק, אני לא יודע. הפחד כבר הפך אצלך לסוג של הרגל, ואני לא מצליח לזהות את שורשיו. לא בטוח שהוא עדיין קשור לדבר מה ממשי. אבל זה כנראה כבר לא משנה, ההרגל קיים וכשההרגל הזה מפעיל אותך, במילא הוא מייצר בכך מחדש את הפחד. ככה הדברים האלה פועלים.”

”אבל על איזה פחד אתה מדבר?”

”על הפחד שעושה את הזרות – הפחד להרגיש, שהוא גם הפחד להיות ובעיקר הפחד לאהוב.”

ק שקע להרהורים:

”זה מוזר מה שאתה אומר, מדוע לפחד לאהוב?”

זמן מה חזר העץ לשתוק ובדממת הלילה יכל ק לחוש את המעמקים מתוכם מבקשת לנבוע תשובתו של העץ.

”אני לא יודע,” אמר העץ לבסוף, ”אבל זה כך. וזה כך לא רק אצלך, זה כך אצל כל בני האדם שפגשתי. זה לא מסובך. הפחד לאהוב הוא הפחד להתייחס אל העולם בחינת אני לאתה. זה לא יותר מסובך מזה. זה הסירוב לקבל את פניית העולם אליך וזה הסירוב להסכים להיות בעצמך פנייה של אהבה נותנת ומכבדת אל העולם. זה הפחד להתקשר אל העולם בקשרי חיבה.”

ק עקב במחשבתו אחר דברי העץ. אף שלא הבין אותם לאשורם נענה להם ליבו וכך הרגיש שיש בהם אמת.

לאחר רגע קל הוסיף העץ:

”זה אתה ק, שמתעקש לראות בעולם מציאות זרה שקורת בנכר. זה אתה שמתעקש לראות בעולם מציאות מנותקת אדישה ואשר לא איכפת לה ממך. זה אתה שמתאמץ להרחיק אותה בפחדך. הפחד הזה סוגר דלתות של הקשבה ומונע ממך להיוודע אל העובדה היסודית שעל ברכיה גדלים כל היצורים החיים בעולם הזה.”

”אבל מדוע אני מפחד, עץ, מדוע?”

העץ דמם, אבל גם בלי שענה יכל לשמוע ק את תשובתו:

אני לא יודע, ק.

מחשבותיו של ק המשיכו לנדוד ולבסוף חזרו לאותה נקודה.

"ובכל זאת, עץ, אני לא מרגיש שאני מתעקש להפוך את העולם לאדיש וסתמי, אני מרגיש שאני פשוט מגלה אותו כבר כזה, שזה מה שהוא באמת העולם. האם אנחנו לא נמצאים כאן על כוכב שנע במהירות מטורפת, גוש של חומר עצום שכמותו יש אינספור גושים אחרים? הכל נענה לחוקי טבע קשוחים שלא שמעו מעולם על קיומי או על קיומך, שבכלל לא מסוגלים לשמוע דבר. הכל קורה. אם אהיה או לא אהיה זה לא ישנה דבר. אם אקשיב או אסבול אין לזה שום משמעות. האם אני לא צודק? האם זו לא האמת הפשוטה?"

שאלתו של ק נותרה תלויה בחלל וקולה הדהד הרחק אל מרחבי הלילה הסתומים.

"וההקשבה?" שאל העץ, שולח את שאלתו אל חלל הלילה בעקבות שאלתו של ק. הלילה השיב בריבוא קולות רוחשי חיים שמילאו ללא הפוגה את החלל סביבם.

"אך הרי זה שאתה מקשיב ואני מקשיב, מה זה אומר על העולם? מה זה אומר על המציאות באופן כללי? איזה הבדל זה עושה בקיום? מה זה אומר, עץ, מלבד מה שאני במילא יודע כבר, שאנחנו בודדים כאן עם ההקשבה הזו שלנו?"

זמן מה לא ענה העץ.

"תחשוב על זה ק", אמר לבסוף, "על העולם שהוליד בך את ההקשבה הזו."

"אני כל הזמן חושב עליו", אמר ק.

אכן, הוא הרבה לחשוב עליו. אבל כעת החל לתהות שמא חשיבתו הרבה לא הייתה אלא ראייה מאולפת. האם היה דבר מה עקרוני

שחזר וחמק ממנו? מבטו ננעץ וחפר בתוך גוש אפל במרחק. מן הסתם היו אלה עצים ומקבצי שיחים.

”מדוע שלא תניח אם כן,“ המשיך העץ, ”שההקשבה הזו שאתה חווה אצלך היא יסוד מיסודותיו של העולם?“

”מדוע שאניח דבר כזה?“ התקומם ק, ”היכן הן ההוכחות לכך? כל מה שאני יודע מראה לי אחרת! הרי אמרתי לך, לא אני המצאתי את העולם האדיש, זה מה שמצאתי כשנולדתי וזה מה שאני ממשיך למצוא כל פעם שאני מחפש. אני לא רואה שההקשבה היא יסוד מיסודותיו של העולם. אני רואה שיש קובץ של יצורים חיים שההקשבה היא נחלתם. זהו.“

”ומאין נולדה בהם ההקשבה? והרי ראית שאין שום שרשרת של גורמים שיכולה להוליד הקשבה מאוסף של חומרים מתים. ובכל זאת ההקשבה הזו קיימת בך. מדוע שלא תניח שאין זה מקרה זנוח ונעלם, אלא עניין מרכזי בעולם כשם שזה עניין מרכזי בך? מדוע שלא תניח שאם אנחנו כאן זה לא במקרה, אלא היה צריך העולם כולו לחבור כדי להגיע לרגע הזה שבו אתה מקשיב ואני מקשיב? אם ההקשבה ההדרית הזו קיימת, האם לא יותר פשוט להניח שהיא נחלת הכל? תקשיב ק, אם ההקשבה הזו קיימת בך, אם העולם הוליד אותה בך, מדוע שתקבל את הדבר המופלא הזה ולא תקבל שיש עולם שלם שתומך ומשלים ועונה כהד להקשבה זו שלך? אם הפלא האחד הזה קיים, אז איזה הבדל זה כבר עושה אם תניח שכל העולם מלא אותו? אם העולם הוליד בך את השאלה, את האפשרות שתהייה שאלה, מדוע שלא תסמוך עליו שבמילא נוצרה במקביל האפשרות של תשובה מן הצד השני?“

ק שתק. הדברים נגעו בנפשו. אך הוא חש אילם.

”מדוע אתה בוחר להאמין שהעולם שותק ואדיש? אתה הרי לא יודע, לא באמת אז למה בכל זאת אתה מתעקש על כך? אלה הבחירות שלך. אתה לא יודע, ובכל זאת אתה בוחר להאמין שהעולם שותק. אתה לא יודע ובכל זאת אתה בוחר להאמין שאתה אי מנותק של הקשבה בתוך ים של חומר סתמי. למה? למה אתה מתאמץ לחזור לאמונה הזו כל פעם מחדש ולאחוז בה בכל מאודך ובכל נפשך?“

"אני לא יודע", הודה ק בשפל קול. הוא רצה להגיד שזה החינוך שקיבל, אבל הוא הרגיש בקרבו את הכוחות ששוב ושוב שאבו אותו דווקא לשם. זאת לא הייתה רק דעת ישנה, זה היה מעשה פעיל שלא חדל לעשות אפילו ברגע זה. זה היה מזור. האם זה הפחד שהתכוון אליו העץ?

"אבל איך אני יכול לדעת?" קרא ק וקולו מלא כמיהה. "אתה מבקש ממני להניח דברים, אבל זה לא מספק אותי. כן, אולי ההקשבה היא יסוד מיסודותיו של העולם, ואני אפילו לא לגמרי בטוח שאני מבין מה זה אומר, אבל בכל מקרה זה רק אולי. ואם אני לא יכול להיות בטוח אני מעדיף לא להשלות את עצמי. אם באמת העולם הוא שותק ואדיש אני מעדיף להתייבב מול העובדה הזו מאשר להאמין בדבר מה שלא קיים."

העץ שתק.

וק הרגיש כמעט בוודאות גמורה שאכן היה שם דבר מה שהפריע לו לראות. אפילו במשפטיו האחרונים חש בדבר הזה מתייבב בפניו כגוש אפל החוסם את אופקיו, עוד רגע והוא עמד לאחוז בו, ובכל זאת, נותר חסר אונים.

.9

"אולי אם תקשיב להקשבה שלך, ק. אולי אז תוכל לדעת שההקשבה הזו שלך יש לה חלק ונחלה בעולם. ההקשבה באמת נמצאת, לא רק בך, בעולם. היא איכות יסודית של הממשות. לא סתם היא אצלך, ולא במקרה. אתה לא צריך להתאמץ להאמין לי, ק. תאמין לעצמך. תסכים להקשיב לעצמך. והלא אלה הדברים שהאמנת בהם בינקותך וילדותך. ידעת אותם אז."

זיכרון ילדותו בא אל ק לפתע, חי ובוטה, באותו רגע ידע שהעץ צדק לגבי ילדותו. אבל רגע לאחר מכן שב והתעמעם הכל ועם הזיכרון שבה התוגה לעטוף את נפשו.

זמן מה דממו עד שהעץ צחק חרישית ואמר:

“אולי הייתה זו מזימה של אל אכזר שנטע בך את ההקשבה אבל לא נטע מידה שכנגד בעולם. הוא נטע בך את הגעגועים סתם כך ללא תקווה שיענו, נטע בך אכפתיות בלא חסד, מילא אותך כמיהה ואהבה וייסורים וסגר אותך בעולם דומם ובלתי מסוגל להשיב. אולי הוא נהנה לעשות חצאי דברים ולהיעלם אחר כך...”

ק הצטרף לצחוקו החרישי של העץ. באמת כל זה נשמע מופרך ובכל זאת הוא היה צריך שהעץ ידבר עוד.

“דבר עוד, ביקש ק, “כי אני איני מאמין באלים.”

“ובעצמך אתה מאמין?”

שאלתו של העץ נגעה עמוק בנפשו של ק. הוא הרגיש, בלי שהצליח להסביר זאת לעצמו, שכאן טמון העניין כולו.

“דבר עוד, חזר וביקש מן העץ.

“אם אתה מאמין שקיימת בך הקשבה, נענה העץ, “תאמין שיש מישהו מקשיב מן הצד השני. אם אתה מאמין שהקשבה זו היא אמת לגביך ויש בה טוב, הכר בה כאמת מקבילה של העולם. אם אתה מאמין בעצמך תאמין באתה שכנגדך.”

“אבל היכן הוא האתה הזה?” קרא ק.

“בכל מקום שיש אני, ענה העץ.

והיכן הוא האני הזה, רצה ק לשאול, אבל הוא לא אמר דבר.

.10

שעה ארוכה לא דיברו. ק הקשיב לשקט העמוק שנח הישר מתחת למעטה קולות הלילה. אכן ההקשבה היא פלא. אבל אם כך מה היה הדבר שהפריע לו להיוודע את מה שחלק מנפשו כבר התעורר אליו?

“אולי זה בגלל הדיבור, הציע ק.

“מה בגלל הדיבור?”

”הקושי שלי להסכים להבין. אולי זה קשור למילים, לעובדה שבני האדם מדברים? אולי הדיבור מעצם טבעו מרחיק אותי ואחרים מהבנה פשוטה וישירה של הדברים. אולי הוא זה שמסבך אותי ומסתיר ממני?”

”אני לא יודע, ק, הדיבורים לא תמיד היו כאלה,” אמר העץ.

”למה אתה מתכוון?”

”אני חושב שבשחר הימים, כשבני אדם אך למדו לדבר, הם דיברו בלשון נוכח. הם פנו זה אל זה בלשון אתה ואני. לא היה להם בשפה דיבור של גוף שלישי, לא הוא, לא היא, לא הדבר. כל דיבור שלהם היה פנייה, מפגש פנים אל פנים – זה המקור ממנו ינקו וזה פרי דיבורם אשר הבשיל. רק מאוחר יותר למדו לדבר גוף שלישי ועדיין עבר עוד זמן רב עד שנולדה הזרות. זה נכון שהשפה היא הדרך בה בני אדם מורשים את הזרות לילדיהם, אבל השפה לכשעצמה היא רק ביטוי למשהו שמקורו אחר.”

”אתה מתכוון לכך שבראשית דרכם ידעו בני אדם רק לפנות זה אל זה? הם לא ידעו לדבר על הדברים, רק אל הדברים?” שאל ק בתמיהה.

”כן, כמו כולנו,” אישר העץ.

ק ניסה לדמיין איך זה לדבר בלשון נוכח כל הזמן, מבלי בכלל להסתייע בגוף שלישי. בדמיונו ראה עולם שטוף באור.

11

מבטו של ק חזר לתעות על פני אורות העיר הרחוקים. העיר נמה את שנתה הלא מודעת, עטופה באפלה רוחשת חיים. כשלא חשב על כך הרגיש שהוא יונק ממציאות חיונית שמלאה את כל מחסורו, אבל מחשבתו המשוטטת לא שבעה.

“אתה מתכוון,” שאל לבסוף, “שהעולם הוא לא רק חומר, שיש בו, לכל אורכו ועד שורש יסודותיו, את הממד הזה של הקשבה, מה שבני אדם מסוימים קוראים לו אולי נשמה או רוח?”

“מה היא נשמה? מה היא רוח? אם אתה מדמיין אותן בתור חומר אוורירי, עדיין לא יצאת מעולמו של הגוף השלישי. מה עושה את הרוח לרוח? מה עושה את הנשמה לנשמה? מה היא אותה איכות שמאירה את הדברים מבפנים? מה עושה את מלאות חייך? מה עושה את ההבדל בין קיום לנוכחות? מה הופך “הוא” ל“אתה”?”

ק חשב על כך ואחר כך ניער את ראשו.

“זה בלתי נתפס.”

העץ חייך ואמר סתומות:

“כן, זה בלתי נתפס.”

וק תמה על כך, שאף על פי שהעץ ניצב נטוע במקומו ללא תזוזה הוא חש אותו גמיש ונייד ואילו את עצמו, על אף שתי רגליו, חש מקובע ובלתי מסוגל לתזוזה.

“מה זה הדבר הזה, אם כן?” שאל ק.

העץ חייך כמו לעצמו.

ק הקשיב לחיובו של העץ ומתוך שהקשיב נעשה מודע לכך שבעצם כל הזמן הזה שהוא דימה שהוא לא יודע דבר ולא מבין דבר יש רובד אחר בנפשו שכל הזמן יודע ומחייך ממתין. הוא חש שזה יכול להיות פשוט כל כך להסכים להצטרף כולו לרובד זה. עניין זה היה מופלא בעיניו. האם הוא משחק מחבואים עם עצמו?

“הדבר הזה הוא הנוכחות ההדדית,” אמר העץ.

לאחר שעה קלה הוסיף: “אנו חיים במציאות דיאלוגית. הממשות שלנו היא לא רק ממשות של קיום היא ממשות של נוכחות וכל נוכחות היא נוכחות הדדית, דיבור של אני לאתה. אתה מבין מה אני אומר כשאני אומר דיבור של אני לאתה?”

"אני מבין," אמר ק מתוך אותו רובד שהבין, "אתה מתכוון לכך שהמציאות היא משהו שהוא לא יש ולא תנועה בין ישים ולא מפגש בין ישים, אלא דיבור הדדי."

"אכן כן. והדיבור ההדדי הזה, השיח שבין אני לאתה, הוא יסוד מציאותו של העולם. זה מה שעושה את ההבדל בין קיום לנוכחות. והרי העולם, ק, נוכח. העולם לא רק קיים, הוא נוכח."

"ובכל זאת," אמר ק לאחר שתיקה ארוכה, "מה עושה דבר לנוכח? העובדה שהוא מדבר ומקשיב? העובדה שהוא מחליף מילים עם סביבתו?"

"מה היא החלפת מילים? אם אתה מדמיין חילוף מילים כסוג של חילוף חומרים סיבתי העובר מגוף אחד לגוף שני לא נגעת בטבעה של הממשות כדיאלוג. אבל יש משהו אפילו בחילוף החומרים הבסיסי ביותר שהוא יותר מחילוף חומרים. ההוויה, אותה ערנות ממשית ונוכחת, קשורה בפנייה הדדית הנמצאת בבסיס של כל חילוף חומרים. לא מדובר במשהו שעובר בין נשמות הנחבאות בגוף, ולא בעולם שנמצא מחוץ לגוף, אלא בממשות שנמצאת מתחת ומעל לדעת. מדובר בכוונה, בהתכוונות, בפנייה הדדית. אי אפשר להבין את הדיבור ההדדי במונחים של חומרים זרים זה לזה. אין גשר מן העולם בחינת גוף זר לעולם בחינת גוף שני. אין גשר בין "הוא" ל"אתה". לא יותר משיש גשר בין נקודה נטולת ממדים למציאות מרחבית. אתה מדמה שהזרות היא המצב הראשוני וזה כמו לטעון שהנקודה היא בסיס לכל הצורות. היא לא. היא הפשטה, הדללה, מקרה גבול."

ולאחר רגע הוסיף בחיוך כאילו נהנה מעצמו: "העולם לא בנוי אטומים. אטומים הם מקרי גבול."

"מה זה אומר? האם זה אומר שהעולם אינו בנוי חומר? האם זה המשמעות של האמירה שלך שאנו חיים במציאות דיאלוגית?"

"אדרבא, העולם בנוי מחומר, אבל לא החומר האדיש והשותק שאתה מדמה. גם חומר הוא דיאלוג, זיקה הדדית, שיח שיש בו דיבור ויש בו הקשבה. גם חומר הוא נוכחות וכך כל חומר הוא ריקוד של דיבור והקשבה."

“אתה מתכוון שהוא סוג של תנועה?”

“הוא יותר מתנועה, הוא זיקה הדדית, הוא פנייה הדדית, הוא התכוונות הדדית ובמילא הוא הקשבה.”

“אבל איך חומר יכול להקשיב. למי או למה הוא מקשיב בדיוק?”

העץ נאנח. ואחרי הפוגה קצרה שב לדבר.

“אם אתה מסוגל להקשיב לעולם, למה שהעולם לא יהיה מסוגל להקשיב לך? מי אתה? האם אינך בעצמך פרי של העולם? וכי אתה סבור שההקשבה והאכפתיות והאהבה נבראו רק בשבילך, רק בתוכך? תקשיב, ק, האם אתה באמת מאמין שהדבר האדיר הזה שמקנן בתוכך ושבזמנים אחרים היית מכיר בו כגולת הכותרת של חיך ועצם טעמם, שדבר נפלא זה, נברא רק בך ושאתה בודד אתו? האם אין כאן סוג של יהירות אנושית? האם אתה יכול להראות לי איזו שרשרת נסיבות יכולה להפוך עולם סתמי וזר מסוג הדבר שאתה מדמיין שהוא העולם, לתשוקה, לאהבה, לכמיהה, לגעגועים? האם אינך רואה כמה מוגבל לחשוב כך? לא ק, אתה בנוי מחומר העולם. אינך נשמה מנותקת אשר ירדה לעולם ממצויאות אחרת אל עולם חומר סתום. אתה בן עולם, והקשבה שאתה חווה בתוכך היא יסוד מיסודות העולם. הכל מלא נוכחות.”

“אבל איך אני יכול לדעת את זה, עץ?!“ קרא ק.

“כל כך הייתי רוצה להאמין שהעולם כולו...“ ק היסס לפתע. מילה עלתה בדעתו והוא לא היה בטוח שהוא רוצה להשתמש בה. “כולו נוכחות, כולו חסד, כל כך הייתי רוצה להאמין שהדברים הם לא סתם, שפריחה של פרח וזריחה של שמש ותנועה של רוח הם כולם מבע של חסד, מבע אהבתו של העולם. כי מה היא הקשבה ככלות הכול אם היא לא הקשבה אוהבת ומה הוא חסד אם הוא לא הקשבה אוהבת זו עצמה. כל כך הייתי רוצה להאמין שהדברים הללו לא רק קורים בסתמיות, שהם לא רק קורים סתם, אלא רוצים לקרות, רוצים להביע, רוצים להגיד דבר מה. אבל אני לא יכול להיות בטוח בכך. כל חינוכי מראה לי אחרת.”

“הבט, ק, הבט בעולם ממש, עכשיו בלילה זה, בירח הזה, בעננים האלה. הבט בכל זה, וכי אינך רואה שיש כאן כוונה מלאה?”

“כוונה למה? עץ אלון, אני לא מבין כוונה למה.”
“כוונה לפנות, כוונה לדבר, כוונה לחייך.”
“לפנות אל מי, לחייך אל מי, לדבר אל מי?”
“אליך, ק, אליך.”

11

“אלי?”

העץ שתק בהקשבה.

“למה דווקא אלי? מי מכיר אותי בכלל?”

ומכיוון שהעץ לא ענה זמן מה הוסיף:

“כי הרי אפילו ישנה הקשבה בעולם ואפילו העולם הוא בגדר שיח, מדוע שלא יהיו אלה דברים בעלמא, כמו שאנשים בהמון פונים זה אל זה כדי לברר מה השעה וכיצד להגיע אל דוכן הליצינים?”

“מדוע אתה מדמיין המון? מדוע שלא תדמיין משפחה?”

“אבל אני חייב לדמיין המון כי זה מה שיש בעולם, ואפילו אני לא רואה את רבבות האנשים, הם קיימים, שלא לדבר על כל שאר היצורים החיים.”

“אבל כשאתה נפגש, אתה נפגש עם אחד בכל פעם.”

“מה זה משנה?”

“כי כל רגע שאתה נפגש עם אחד יש מישהו שמתכוון אליך. בכל נקודת מגע בחייך, שזה אומר בכל רגע חי, יש מישהו שמתכוון אליך. ואני לא מתכוון רק לאנשים. כל רגע חי שלך הוא נקודת מפגש. ובכל נקודת מפגש כזו יש מישהו שמתכוון אליך.”

“אבל באותה המידה הוא יכל לפנות אל מישהו אחר.”

“אבל עכשיו, ברגע זה, הוא פונה אליך, וזה מה שחשוב.”

“אבל מי אני, ולמה דווקא אליי?”

“אתה הוא בדיוק זה שדווקא אליו פונה העולם. זה המשמעות של להיות “אני”.”

“אני לא מצליח להבין את זה, עץ. למה דווקא אליי? מי מכיר אותי בכלל? איך מישהו שלא מכיר אותי יכול לפנות דווקא אליי?”

“ק, כשאתה אומר את זה, על מה אתה חושב?”

“אני חושב על עצמי כעוד יצור בעולם. אמנם עם פנימיות מסוימת, אבל מן הסתם אני לא היחיד עם פנימיות. אני עוד יצור אחד בלתי מוכר בשוליים, בודד. אני חושב שאני בשוליים, גם אם אני במרכז. כי גם אם אני במרכז, זה במקרה, זה לא באמת כוון אליי, זה היה יכול להיות גם מישהו אחר. כי הרי אותי ממש איש אינו מכיר ובמילא אינו יכול להתכוון אליי. לכן האני האמיתי נותר בשוליים, בלתי מכוון, בלתי אישי, כמו מספר עשרים ותשע בכיתה. גם אם המורה פונה אליך היא פונה אליך כאל התלמיד העשרים ותשע.”

העץ שתק.

ודמעות נקוו שוב בעיניו של ק. הוא לא היה צריך שהעץ יגיד לו שזו בדיוק פעולת ההגליה. רק שהוא לא ידע לעשות אחרת. לא ידע. שנים רבות מדי למדו אותו לחשוב על עצמו במונחים של גוף שלישי. תמיד בשוליים. גם אם הוא במרכז, הוא תמיד בשוליים. וכשהוא חשב על זה עכשיו הוא הבין שלהיות בשוליים זה דרך אחרת להגיד שלא פונים אליו באמת, שאיש אינו מכיר אותו באמת, ויותר מכך, לא רוצה להכיר אותו. ואם כל דרך החשיבה הזו היא מוטעית הוא היה שמח לזנוח אותה, אבל הוא היה זקוק שיראו לו שהוא טועה, ובינתיים הוא לא הצליח להשתכנע.

“אני לא אומר שדיבור בגוף שלישי הוא לא נכון,” אמר העץ לאחר זמן, “אני אומר שיש לך אחריות, בחירה, זכות, חובה להגיד: אלי פנה העולם. כי אכן אליך הוא פונה. כי זו המשמעות העמוקה של מציאות דיאלוגית. לא רק שהעולם הוא דיבור ופנייה הדדית, אלא שהוא דיבור אישי. הכל אישי, אישי לחלוטין. העולם קורה לך, ק, הוא לא קורה למישהו אחר. הוא קורה לך. תניח רגע בצד את כל מה שאתה יודע וחושב, תקשיב, תתבונן, אל תספר את הסיפור של

ההמון. תהייה תמים כמו תינוק שזה עתה נולד ואינו יודע שום דבר על ההמון. תראה שהפנייה האישית היא יסוד עבורך וששנים רבות של חיים בעולם התרבותי הצליחו להשפיע עליך ולשכנע אותך, למרות ראייתך, והקשבתך, שהעולם אינו אישי ואינו קורה לך. אבל בפנים אתה עדיין יודע, על אף כל הדעת החיצונית, שהעולם הוא אישי. תמיד אישי.”

ק שקע בהרהורים.

”והעולם, הוא אישי וקורה לכולם בו זמנית?”

העץ נאנח.

”כן,” אמר לבסוף כמי שיודע שלא זאת התשובה שתעזור.

”איך זה יכול להיות?”

”אני לא יודע. מסתורין גדול עוטף אותנו. אבל זה כך.”

”אבל אני צריך להבין!” אמר ק.

זמן מה לא אמר העץ דבר. הלילה הלך והעמיק נעשה צלול ועטוף ערפילים חליפות.

”זה העניין של הנקודה הייחודית,” אמר לבסוף, ”להסכים להיות יחיד, ייחודי, זה להסכים להיות במרכז לא בשוליים. להיות במרכז כמי שהעולם מצביע עליו. לא איזה עולם זר, בלתי אפשרי, אלא עולם אינטימי הפונה באופן אישי. עולם שהוא כזה לא רק בחדרי חדרים, אלא בכל מפגש ומפגש שלך.”

ומכיוון שק נשאר לא מרוצה המשיך העץ:

”תחשוב שאולי העולם העצום שאתה מדמיין אותו אינו יותר מאשר אמך הורתך, ובמובן הזה הוא אינטימי וקשור לאינסוף אליך. בוודאי שהוא מכיר אותך. בוודאי שהוא פונה אליך, דווקא אליך. תחשוב על זה ק, תחשוב על השיחה שלנו, תראה שאין שום דבר גדול ואכזר, עצום זר, אלא תמיד פנייה אליך בלשון אישית ובשפה פרטית. דיבור פרטי ואישי זה, אינטימיות זו של פנייה אישית, אינה איזה עניין של חדרי חדרים, מקרה חריג, תופעת לוואי מזוהה שבמקרה לגמרי יצאה לעולם, אלא שהיא היא נשמת העולם

ומלכותו. הממשות בלב לבה אינה עצומה ואכזרית, אלא אוהבת ואינטימית.

”וכאשר אפול ואתרסק מצוק?”

”אכן הפחד, הסכים העץ.

אבל ק התעקש.

”וכאשר אתרסק מצוק ואהיה תלוי שם על בלימה, גווע מרעב שבוע שלם כיוון שכל המחפשים אחרי לא ימצאו אותי, האם לזה תקרא מציאות אינטימית?”

”אבל הרי הדבר הזה לא קרה לך!” קרא העץ.

”אבל הוא קרה לאחרים ועשוי לקרות לי.”

”אבל כשהוא יקרה לך, ואם יקרה לך, הוא לא יקרה לך כי הוא קרה לאחרים. הוא יקרה לך. והוא יקרה לך באופן אישי ופרטי לחלוטין. הוא יקרה לך בזכות עצמך, זה יהיה גורלך הפרטי והאינטימי, גורל תפור במיוחד בשבילך.”

”אולי, אבל בכל זאת כואב, בכל זאת עצוב, בכל זאת נורא וזר.”

”בכל זאת אינטימי, בכל זאת אוהב.” אמר העץ.

”איך?”

”כשזה יקרה לך, אתה תראה. תתפלא, שדווקא אז אתה עשוי לגלות ביתר קלות את מה שהפחד מסתיר ממך הלילה בעקשנות שכזו.”

ואחר שתיקה הוסיף:

”לא, ק, העולם קורה לך, וזה לא אומר שהוא תוכנן במיוחד עבורך, אבל הוא קורה לך והוא מתפנה בשבילך ובזכותך. אתה הוא המרכז.”

”זה מטורף,” אמר ק, עדיין מסרב להאמין.

”זה מטורף רק בגלל שאתה מתעקש לא להאמין, אתה חוזר ואומר לא אלי, לא אלי, לא אלי. זו המנטרה שאתה משנן וחונכת לשנן. וזה עושה את ההבדל בין מציאות של הסתר, מציאות של צל, לבין

מציאות של פנים אל פנים. ובאמת, גם מה שאנו קוראים לו הסתר הוא סוג של דיבור, בדיוק כשם שהצל הוא תופעה שלא אור. " וק ראה שאכן כך.

.12

"זה מוזר, אני מרגיש כאילו שעולמי התפצל. אני אומר שאני לא יודע וזה לגמרי נכון, אני באמת לא יודע. אבל מצד שני אני בכל זאת יודע. תעזור לי להבין, עץ, מה הוא שאני לא מביין? איך זה שרגע אחד העולם הוא ריק וסתמי ורגע אחר, בלי קשר לזה, הוא מלא משמעות והתקווה מרנינה את ליבי."

"אכן העולם נברא בסימן נוכחות," אמר העץ.

"מה זה אומר?"

"הבט, ק, הבט בעולם מסביב. הוא לא זר לך. הוא לא סתום, הוא נוכח. והוא נוכח לא בגלל מאמץ שאתה צריך לעשות. ההפך הוא הנכון, כשאתה מרפה מן המאמץ אתה מגלה זאת. כי המאמץ שאתה עושה, שאתה רגיל לעשות הוא ממין המאמץ המגרש אתה שכינה. זה אתה, ויותר מכך, זה אתם, בני האדם שעוסקים בהזרה. אלה אתם שעוסקים בתהליך ההזרה של העולם, באותו תהליך כפול שבו זמנית עושה את העולם סתום ומנותק, וכללי ובלתי אישי. אבל בממשות של הדברים, ראה זאת, העולם הוא פרטי. פרטי לחלוטין, אישי לחלוטין. הפרטיות הזו היא לא עוד משהו שנמצא בתוך העולם - היא הדבר. העולם קורה לך, קורה לי, קורה לכולנו. הוא לא קורה סתם לעצמו, הוא קורה לכולנו. הוא קורא לכולנו. כל הזמן."

ק טבל בדיבורו של העץ. הוא הבין את הכל ויחד עם זאת לא הבין דבר. הוא הבין כל מילה ומילה, ויחד עם זאת לא הבין אף מילה.

.13

שעה ארוכה האזין ק לשקט של הלילה. ברכה ירדה על נפשו. הגיונו שבע ולבו רגע בחדווה. הוא יכול לחוש בנוכחות העוטפת אותו מכל עבר וחש כיצד נפשו נפתחת אליה ויונקת בשקיקה דרור ורננה. יחד עם זאת, חש שיש כאן דבר שהוא לא יוכל לאחוז באופן שלם. הוא חשד שכל זה לא יחזיק זמן רב בנפשו וכך בלב הבנתו החדשה נותר לשכון זרע של אי השלמה.

“מה הטעם בכל זה?” שאל ק, “לאן זה מוליך?”

זמן מה לא ענה העץ.

“אתה אמיץ,” אמר לבסוף, “לא היית שואל את כל השאלות הללו אלמלא העוצמה העצורה בך. מה הוא הדבר שאתה שואל בעצם?”

ק חשב על כך.

“אני מרגיש שאם אלך מכאן, גם אם אהיה שמח זמן מה, זה לא יאריך ימים. אכן ההקשבה ישנה, אני רואה זאת וחש זאת עכשיו ובכל זאת דבר מה אינו שלם. אני אפילו לא יודע מה זה. קבלתי הרבה יותר ממה שביקשתי. הלילה הזה מופלא עבורי, מלא קסם וגילוי, אך איכשהו זה לא הכל.”

“מה מציק לך?”

“אולי שאני לא רואה את התכלית של כל זה? אולי משום שגם אם אני רואה את כוחו של הרגע הזה, אני לא רואה מדוע שימשיך לרגע הבא ומה יש מעבר לזה. כן, יש הקשבה, אך מה מכאן והלאה? לאן זה הולך? מה הטעם של כל זה? חסר לי דבר. מה הוא זה שחסר, עץ? קיבלתי כה הרבה ובכל זאת דבר מה חסר לי. האם זה גורלי או אולי אופיי להיות תמיד לא שבע רצון?” מעט כאב נמסך בקולו.

“הנה אני יכול להתענג עונג מלא על לילה זה. כמעט מלא... אני לא יודע, האם אני חושב פתאום על אנשים אחרים שאולי לא זכו בכך? האם אני מזדהה עם גורלם וכך איני יכול להיות שמח בפשטות? ואולי אני חושב על רגעים אחרים ויודע ששום דבר אינו עתיד להתמיד לנצח? אכן, עץ, קיימת הקשבה, אבל לאיזה צורך? האם

זה בגלל שאמונתני אינה שלמה, או אולי יש דבר שלא הבנתי עדיין? ואפילו העולם הזה אינטימי ואוהב ומחבק אותי. ואפילו הוא מכוון אלי באופן אישי, ואפילו הוא מכיר אותי ומדבר אליי, ואפילו גדולה אמונתני שכך יהיה מכאן ולהבא, ששוב לא אהיה לבד, כל עוד אדע להקשיב, בכל זאת, אני לא יודע.”

“האם זה יכול להיות קשור להסתרה?” שאל העץ.

זה היה מוזר, אבל ק הבין פתאום את שאלתו של העץ אחרת ממה שחשב שהוא אמור להבין, כאילו הוא רואה אותה פתאום מן הצד השני שלה.

“אתה מתכוון שאחרי כל זה חסר לי ההסתר דווקא?”

“אולי, ק. זה דבר שאני לא מטיב להבין ואני יודע שזו מתנתו של האדם לעולם. תגיד אתה.”

“ההסתרה?” חזר שוב ק על השאלה כבוהן את טיבה. “ההסתרה היא מתנתו של האדם לעולם?”

“ההסתרה שיסודו אמונה. זה לא ההסתרה הסותר את האמונה, אלא זה שעושה לה משהו אחר. אולי זה מה שחסר לך.”

ק חש שיש אמת בדבריו של העץ. מבלי משים יכול לראות עכשיו שעם כל היות האדם חלק מטבע העולם הוא גם חורג ממנו. אלא שחריגה זו נתגלתה לו פתאום מזווית חדשה. לא כניתוק מן הטבע אלא דווקא כשליחותו של הטבע. לא בניגוד לטבע, אלא כחלק משייכות לטבע ותחת ברכתו. אך מה טבעה של חריגה זו? כיצד זה קשור להסתרה? כיצד זה קשור לשאלה שלו?

הירח שקע כבר והלילה העצים. שמיכת העננים הלכה ונעלמה ורוח קלה ויבשה החלה נושבת מן המזרח.

“אין לזה סוף,” אמר ק מקץ שעה ארוכה.

העץ הסכים בדממה.

אחרי זמן אמר, כביכול מחוץ לכל הקשר:

“אולי אתה לא לבדך.”

זה היה מוזר, אבל ק הבין זאת אחרת ממה שדמה ככוונה המקורית. ובאותו רגע גם ידע שהוא נוגע בדבר שחסר לו. מחשבתו נסקה באחת וכל נפשו טולטלה.

משהו קרה לזמן. רגעיו נעשו מלאים ועמוקים וכמו פינו מקום למפגש שהתפתח עתה. זמן מה הייתה נפשו של ק תלויה על בלימה, וכל הזמן הזה חש את נוכחותו של העץ ממתינה באהבה. לבסוף מצא את חוט הדיבור.

"כן, עכשיו אני מבין שאני לא לבד. שזה אומר שלא רק שיש מישהו שמקשיב לי, ולא רק שיש מישהו שאוהב אותי ויאהב אותי בכל אשר אהיה. אלא שאני, ובכן, שאני לא לבד. יש לי אחריות להיות גם בשביל מישהו אחר."

העץ הקשיב בהסכמה עמוקה.

"בעצם, אני חושב שהשאלה האמיתית שתמיד שאלתי מעולם לא הייתה האם יש מישהו או משהו בעולם שאוהב אותי, אלא אם יש מישהו בעולם שראוי לאהבתי."

לפתע נזכר:

"הרי אמרת לי שאני מפחד לאהוב." קולו שקע, "כן, פחד לאהוב זה לא רק לפחד להתקשר ולהתקרב ולהיות בשיח. זה גם לפחד לתת."

עצבות קטנה ניקרה את לבבו.

"האם יש מישהו שכדאי לתת לו?" שאל ק. והרים את ראשו.

"לתת?" החזיר לו העץ בשאלה.

"אני מתכוון," אמר ק וקולו מהסס, "לתת לחלוטין. בלי הגבלה. להתמסר התמסרות גמורה ואינסופית. האם יש מישהו שראוי לכך?"

"לא כל עוד תחשוב על משהו או מישהו במונחים מוגבלים." אמר העץ.

ק חשב על זה.

"אתה צודק. זה בדיוק חוסר הטעם שאני מרגיש. כל עוד אחשוב על מטרה מוגבלת שאליה זורמת האהבה, שוב אני נמצא במציאות מוגבלת החונקת את נוכחותי. הכל כביכול מתבזבז על כלום. כל עוד אני חושב על אהבה במונחים של מציאת בטחון, של השגת דברים מוגבלים, הרי שלמרות עובדת האהבה, אני שרוי בגלות ושותף במעשה ההגליה."

ועל כך אמר לו העץ:

"אל תפחד לתת, ק, אל תפחד לתת, זהו הטבע שלך, המהות היותר פנימית שלך, אל תשאל אם יש שם מישהו או משהו שראוי לאהבה שלך, ולנתינה, שלך. תאמין שיש. תמיד. תאמין בכך כשם שיש אמונה שמקיימת אותך מדי יום ביומו."

"למה אתה מתכוון?"

"כי אולי אמונה היא לא רק אמונה בעצמך ובכוחך, אלא גם אמונה באחריות שלך, בכך שצריך אותך, צריך אותך באופן אינסופי, שממתינים לך, דווקא לך. יותר מכך שיש מישהו, בלתי מוגבל שראוי להתמסרות האינסופית שלך בכל מקום שאתה נמצא. שבכל מקום שאתה פוגש אתה אחר יש סיבה אינסופית להיות, והצדקה אינסופית לאהוב. בכל מקום שיש אתה, יש תכלית. יש סיבה לנתינה אינסופית שאינה מגבילה ואינה חוסמת ואינה מפחדת, אלא היא שופעת בהתמסרות. יש סיבה בלתי מוגבלת להיות. תאמין שבכל מקום ובכל רגע יש הצדקה מלאה וזכות מלאה וחובת חיים מלאה להסכים לאהוב."

ק חש את הדברים שאמר לו העץ והם כמו מים גואלים לנפשו.

כעת הבין שכל חייו סבר בטעות שמה שהוא מחפש בעיני האנשים הוא האישור לכך שאוהבים אותו, שהוא חשוב ולאחרים איכפת ממנו. כעת הבין לראשונה שמה שחיפש מאז ומתמיד זה משהו אחר לגמרי. הוא חיפש את האישור לכך שמותר לו לאהוב. שאהבתו לא תושחת.

"אבל..." התחיל להגייד ונדם.

אכן, אין לו צורך לקבל רשות מאף אחד לאהוב. אין הדבר תלוי באיש, הוא הבין לפתע, או מוטב הוא כבר קיבל אישור מלא ממקור המקורות. מותר לאהוב.

“ואיך זה קשור להסתרה?”

“לא יודע. תגיד אתה.”

שלווה עמוקה ירדה על נפשו של ק עודו בוחן את השאלה הזו. משום מה מצא את עצמו הוגה במילה קדושה.

“מכיוון, אמר בבלי דעת, “שההסתר מעולם לא כוון לכך שנלמד לשלוט בעולם, אלא שזו דרכו הייחודית של האדם לתת ולעשות את עבודתו.”

אבל את עיקר הדברים לא רצה לדבר הם נשארו כמוסים בלבו בידיעה שלעולם תהייה פנימית.

14

השמיים החלו להחוויר, אות הוא כי הבוקר קרב והולך. עוד רגע וציפורים ראשונות החלו להשמיע ציוצן. הצללים שהתרגל אליהם כל הלילה פשטו את צורתן המטושטשת וגילו מקבצי שיחים וסלעים ועצים בעלי צורה.

גם ההסתר הוא תופעה של אור, חש לפתע ק. וכך כל אבן, כל עשב כל עץ, כל שיח, כל ענן, כל דבר שנתקל בו מבטו ושנטה לחשוב עליו במונחים של הסתרה אטומה וגוף מוחצן התגלו כעת כחלל של נוכחות ודיבור. לא רק שלא היו אטומים, הם היו חלונות של האינסוף, ומקורות של אור.

בכל מקום אשר נגע בו מבטו חש בחסד שהולך וממלא את העולם ועוטף הכל כאילו היו האוויר והאור עצמם חסד השופע בקול ניגון ערב. בכל מקום בו נוגעים, שם הוא שופע.

“ידע לך, אמר העץ וקולו כקול החסד, “שכל עשב ועשב, וכל עץ ועץ, וכל פרח וכל אבן, יש להם ניגון משלהם וחיוך משלהם.”

ק הביט בעולם המתמלא אורה וחדווה ובו בזמן יכול לעקוב אחר מתווה נפשו שלו כאילו היה נוף ארץ. הוא יכול לראות בכל מקום משברי פחד, אבל מעבר לכל גם חש שאינו מפחד, לא מפחד מן הפחד. וכך באופן ערני ודרוך, חש בפעם הראשונה שהוא פנוי להקשיב ומשתוקק לחיות ולגעת.

שיחה שנייה

1

אחר הדברים הללו לא הגיע זמן רב אל העץ. הוא חזר אל החיים בחדווה עמלנית וחיונית ועבר עוד זמן בטרם למד להבחין שהאמונה החדשה הולכת ודועכת בהמולת העשייה. מבלי משים הפכה האמונה החיה לזיכרון, והזיכרון לאמירות ריקות, שלכאורה אמרו את הדברים הנכונים, אבל בעצם לא אמרו דבר.

וכך הוא הגיע יום אחד אל העץ.

מנותק, אבל לא לגמרי מיואש.

לא היה לו זמן רב ובמעורפל ציפה מן העץ להחזיר לו את שמחת החיים שחש בה עד לא מזמן. הוא חשב שהוא לא זקוק ליותר מאשר הזכרה. משהו שיימס את הקהות שחש בה עוטפת את חייו. נגיעה של הקשבה שתאפשר לו לחזור למסלול חייו.

אבל העץ, משום מה, שתק.

זה היה מוזר.

ק הסתכל בעץ, סבב אותו סחור סחור, והתקשה למצוא בו משהו בלתי רגיל. זה היא אותו עץ אלון מוכר. אבל שותק. שעה קלה ישב שם למרגלותיו. לא ממש דואג, עד שהחליט שינסה ביום אחר.

אלא שהיום האחר לא היה טוב מן היום הקודם.

ק לא דאג. הוא זכר שאין מה לדאוג.

והרי ייתכן שהעץ אמר את מה שהיה לו לומר, עשה את תפקידו, כמו שאומרים, ובזה סיים. וכעת זהו ק שצריך ללכת מכאן לבד.

הוא חזר לפיכך אל החיים.

ובכל זאת משהו הושבת בשמחת חייו. חשד קל החל מכרסם בו.

בסוף, כשהחל גם הייאוש לפגוע בו הוא ברח אל השדות והחליט שכמו הלילה ההוא, גם הפעם יישן ליד העץ. כל שעות אחר הצהרים סבב את הגבעה במעגלים רחבים דוחה את השעה היעודה עד שהערב ירד.

לאחר שקיעת השמש החל לטפט ועם אור כוכב ראשון מצא את עצמו שוב לפני העץ. דממה רכה מלאה את נפשו למראה עץ האלון הרחב. בסתר לבו החליט שגם אם לא ידבר אליו העץ, הוא ינצל את הזמן לחשבון נפש. הוא התיישב לפיכך למרגלות העץ ובחן את חייו בעין ביקורתית.

שעות ארוכות ישב כך, משנה מדי פעם את תנוחתו, ומה שחשב שעתיד להיות ערב נפלא ורך הפך את אט ללילה חסר שקט שהלך ופירק את נפשו. לשווא ניסה להרגיע את עצמו נותן לעצמו הוראות מהוראות שונות בכדי לצנן את הבהלה. הייאוש היה חזק מכל הוראה. הוא לא הצליח לראות שום דבר ברור מלבד ערמות של מחשבות בלתי קשורות זו לזו אשר היה נתפס אליהן בתקווה להקלה, ומטלטל ביניהן בחיפוש אחר ישועה. חייו נצטיירו בכל עליבותן והוא לא הצליח למצוא בהן אפילו נקודה אחת של אור.

האם ייתכן שהכל הוא אשליה עצמית?

מה זה היה שם בעניין ההקשבה שכל כך כבש את נפשו?

איזו הקשבה כבר יכולה להיות?

הכל היה לא מובן והוא חש בודד יותר מאי פעם.

לבסוף נרדם ושקע אל תוך שינה טרופה ומבועתת.

לעת בוקר התעורר עייף ומוטרד. הוא התיישב ובחן את העולם המתעורר. במערפל חש שיש כאן יופי והוא ניסה לעודד את עצמו להיות בשקט ולהקשיב ליופייה של הזריחה. תשמח שאתה חי, אמר לעצמו. תתענג על הזריחה, תהייה מרוצה ממה שיש, אל תתאכזב. וגם: הכל יהיה בסדר, אתה פשוט עייף. יותר מדי רצית לדבר עם העץ. והרי אתה לא באמת צריך את העץ. תשמח עכשיו. מה רע כל כך? הרי אם היית שמח פעם בוודאי שאתה יוכל להיות שמח פעם נוספת. צריך רק סבלנות, תן לזמן לעשות את שלו.

רק לאחר שהשמש כבר עלתה מעל קו ההרים הבחין שמרוב מחשבות בכלל לא היה נוכח בזריחתה. שוב לא יכל להתכחש לזה שלמרות כל ניסיונותיו, בעצם, שום דבר אינו בסדר.

הוא שקע אל תוך אפלה וחש כיצד כל כוחותיו נוזלים ממנו החוצה.

3

ואז הוא שמע את צחוקו של העץ.

ובבת אחת התגמדו שעות אלה של אומללות לממד זניח בתוך מציאות מוארת.

”מה מצחיק?” הוא שאל בתרעומת.

והעץ במקום לענות רק הגביר את צחוקו.

”זה לא מצחיק!”

צחוקו של העץ שקט לאיטו וק חש מפויס.

מוזר היה לו לחשוב על תהומות הייאוש בהם היה אך לפני רגע קל. כל זה נראה רציני קודר ואבוד לחלוטין. אבל כעת לא נראה יותר גדול מפחדו של תינוק שאמו יצאה לרגע לחדר אחר בבית חם ואוהב. הוא לא יכל להסביר לעצמו את התנודות העצומות הללו במצב רוחו.

"לא דברת," אמר לבסוף ק, מכנס יחדיו את כל רגעי האימה והגלות.

"לא הקשבת," אמר העץ.

וכך יכול ק לראות לראשונה שהמשברים בהם היה נתון לא היו יותר מאשר דרבוניים להקשבה. בפתחו של כל רגע אפל הסתתר חיוך. הוא היה בטוח בזה.

"מה הוא שהשתבש?"

"ניסית לשלוט בבלתי נשלט."

"מה הוא הבלתי נשלט?"

"הכל."

כעת היה זה ק שצחק.

"אתה רוצה להגיד שאין לי שליטה על שום דבר, שאני כקליפת אגוז בים סוער?"

"אני אומר שכל שליטה היא אשליה."

ק שקע בהרהורים. הוא אמנם חש פעמים רבות בהתגבר התווה בחייו, אבל תמיד ראה בו עניין זמני, אות לקוצר יד מקומי, סימן לכך שעדיין לא הבין כיצד הדברים פועלים וכיצד יש לנהל אותם לרצונו. לא, הוא לא חשב באמת שהשליטה היא אשליה, אדרבא הוא חש שהיא חלק מאחריותו של כל אדם בריא בנפשו. אבל ברגע זה הטריד אותו יותר הקשר שבין ניסיונו לשלוט לבין הבלבול שלו, האם זה קשור לכך שהוא עדיין לא יודע איך לשלוט?

"ואיך זה קשור לזה שלא דיברת? שלא הקשבת? איך שליטה מפריעה להקשיב?"

העץ חייך וק חש את אהבתו אליו. נוח היה לו להרפות ולהתמסר לאהבה זו בלי לחשוב, אך הוא חש שבכך יחטא לעצמו ולמשא אחריותו. הוא נאחו בנוכחותו של העץ וחשב שלא ישחרר אותו עד אשר יבין את הדברים לאשורם. הוא לא רצה למצוא את עצמו שוב נופל אל תהומות של ייאוש עוד מספר ימים.

המולת הציפורים הלכה ושכחה. פאר הזריחה פינה מקומו ליום עמל בהיר. אי משם גלגל טרקטור את קולו המקרטע ובמרחקים התעוררה העיר בהמולתה העמלנית. ק חש צורך לקום ולהצטרף לעולם העבודה ובו זמנית חש את הטפל שבכל זה.

"אני מרגיש שאין לי סיבה לחיות, שאין שום דבר בעתיד שיכול להצדיק את המשך קיומי. אין בי השתוקקות לשום דבר מיוחד. אני לא מצפה לשום דבר מרגש וחדש. וכך הכל נראה מאוד מיותר, צורך הרבה אנרגיה שגרתית וטפלה. לא יודע מה הטעם בכל זה."

"אתה צודק."

"מה זאת אומרת?"

"באמת אין סיבה לחיות."

"מה זאת אומרת?"

"שאתה מדמיין עתיד ללא אהבה. חיים כאלה מאבדים את הטעם."

"אתה חושב שאהבה של אישה תעשה את ההבדל?"

העץ צחק.

"אני לא מדבר על אהבה של אישה ולא על מישהו אחר שימצא שם לאהוב אותך. אני מדבר עליך, אוהב, מרגיש. אני מדבר עליך מסכים להיות בעולם בו מולכת האהבה."

ק הקשיב לעץ, אבל באמת הדברים לא אמרו לו דבר. מה היא מלכות האהבה? במעורפל חש שאכן ליבו אינו פתוח, אבל גם אם היה, האם היה בכך כדי לתת טעם לחייו? הוא לא ידע.

"בוודאי שאין טעם לחיות אחרת," אמר העץ חרישית כאילו הקשיב למחשבותיו של ק, "וכי באיזה עולם אתה רוצה לחיות? בעולם שבו אתה עוצר מעצמך? עולם נשלט בפחד?"

ק הניד בראשו.

”טעמת אחרת ובצדק אתה לא יכול לוותר. חושיק, שטעמו את הטעם, הם שאומרים לך שאין טעם בעולם בו אתה מדכא את עצמך ולא מאפשר לעצמך להיות. הם אומרים לך שאין טעם בעולם בו אתה חווה את העתיד כשורה של מטלות שעליך למלא כדי שלאחר מכן תוכל למצוא מעט אהבה גנובה. בצדק ק אתה לא רוצה בעולם כזה. אבל, ואת זה אתה צריך לראות, זו הבחירה שלך לראות כך את העולם. זה לא העולם כמו שהוא באמת. אתה מה שאתה עושה מן העולם. וזה יכול להיות אחרת.”

ק חש כעת ביתר קלות את הקליפות שעטתה נפשו. בסופו של דבר הוא האמין בעבודה יותר משהאמין באהבה. במילא הבין שהוא הגיע לעץ מן הסיבות הלא נכונות. כעין משימה הייתה לו הגעה זו, משימה אותה רצה להשלים ולהמשיך הלאה בשגרת חייו. אבל משהו אחר עמד לקרות, ובאותו רגע הבין שבצד ההיבט המשימתי שהובילו לכאן הייתה בו תמיד גם בת קול אחרת, מוסווית היטב, שלא חדלה לזעוק לחיים.”

”אתה צודק, עץ, אתה צודק. ובכל זאת אני לא רואה את הדרך החוצה. המלה אהבה לא מצליחה להעיר אותי. האם זה קשור לזה שאני מצמצם את האהבה, מתנה אותה, קושר אותה לכל מני דברים אחרים, הופך אותה לעוד דבר בתוך עולם שנשלט על ידי משהו אחר? האם זה משום שאני קושר את בתנאים מסוימים כמו למשל בדיבורים, בפרחים, באישה?”

”הו, אני לא מזלזל בכל אלה. אנחנו לא אוהבים במופשט. גם אהבתנו היא אישית לחלוטין. זה קשור בנקודה הייחודית של קיומנו. אבל העולם משתנה ועובדת האהבה קשורה באפשרות שלך לזכות בה בלי לתת לפחד לעצור אותך. העתיד צופן עבורך רק טוב.”

”אני לא מבין את זה. הרי כך חשבתי גם אחרי אותו לילה ובכל זאת הדברים התכערו והעתיד נעשה אפל יותר וגם כעת אני לא משוכנע שאין זה גורל מיוחד שנתפר בשבילי להטעימני טעם חיים על מנת לייסרני בחוסר תקווה ובקוצר יד.”

העץ חייר: ”האל האכזר?”

“אני לא יודע, אולי רק גורל אכזר.”

ק השפיל את ראשו והחל למולל עלה בין אצבעותיו.

“ובכל זאת, בכל מקום יש מבע של חסד,” אמר העץ, “בכל מקום בו אתה מוכן להימצא, לפגוש, להיות נוכח.”

“אבל איך אוכל להבטיח שלא אלך לאיבוד?”

“לא תוכל.”

“ואם כן, כיצד זה שהעמיד צופן עוברי רק טוב? מאין אתה יודע שלא אתרסק תחת מפולת סלעים או אאבד את פרנסתי או לא יודע מה שיכול לקרות לי וייסרני קשות.”

“לא אמרתי שלא יכאב, אבל אם אתה תהייה שם החסד יהיה שם. אם אתה תהייה שם לא נואש ולא מפחד, יהיה לבך מלא חדווה והחסד יפגוש אותך.”

“אבל מאין אתה יודע?”

“כי הוא מלא את הכל, וכל פעם שאתה מסכים להיות אתה פותח לו חלון לפגוש אותך.”

משהו בכל זאת לא נראה לק. משהו תעתע בו, הוא הרגיש. ובכל זאת לא יכל לזהות את נקודת התורפה ולפיכך הניח לכך ונתן למחשבתו לנדוד הרחק אל עתיד שאולי בכל זאת יהיה טוב.

.4

“דמיין לעצמך מציאות שבה אתה יכול לעשות את כל מה שאתה רוצה ולפעול רק מתוך אהבה ונאמנות לעצמך.”

ק ניסה לדמיין מציאות כזו ונאנח. אלה לא היו חיוו.

“ומה עם הפרנסה? צריך, לא?”

“לא צריך שום דבר, רק רוצה.”

“טוב, אני לא רוצה!” אמר ק בהתרסה.

”יופי!”

”ואז אני מת מרעב.”

”אם זה מה שאתה רוצה. אבל אני מניח שזה לא מה שאתה רוצה.”

”אתה רואה, אני חייב להתפרנס, גם אם אני לא רוצה.”

”אבל כרגע ראינו שלא כך הדבר. אלה הבחירות שלך ק, כשאם שזו הבחירה שלך להתנהל בעולם כשהפחד שולט בכך מרגע לרגע. הוא מונע ממך לרצות הוא מונע ממך להיות מה שאתה רוצה. מי באמת כופה אותך להתפרנס? לא, אל תגידי לי הרעב. כי זה לא. בכלל לא הגעת לרעב אי פעם. זו מערכת הפחדים. מערכת פחדים איתנה וממוסדת.”

ק יכל להבין את מה שאומר העץ.

”ובכל זאת, אני לא יכול לדמיין מציאות כזו שבה אני עושה את מה שאני רוצה. שבה אני ממליך את האהבה כמו שאמרת. ופועל רק בשמה ורק מתוך חיבה. זה לא מסתדר לי. משהו כאן לא בסדר.”

”אתה צודק, בדוק את ההנחות שלך.”

”למה אתה מתכוון?”

”תעקוב אחר השורש של ”זה לא מסתדר” מי כאן בעצם מנהל את חייך. זה בטח לא אתה. נדמה לך שאתה שולט בחייך. וכי מה אתה יודע על מה שיצוץ מעבר לפינה הבאה של חייך? מי יפנה אליך, את מי תחבק ומה תחבק. אינך יודע. אבל אני יודע שאם לא תהייה שם יחלפו כל הקריאות אליך באין מענה. ק, נולדת לאהבה. זו העבודה שבאת לעשות בעולם. אין משהו שהוא חשוב יותר.”

”הלוואי,” אמר ק. אבל הוא לא השתכנע.

”מאין אתה יודע את כל זאת, עץ?”

”הו, כולם יודעים את זה. שורשי באדמה אני יונק מן המציאות הזו.”

ואחרי רגע עוד הוסיף:

“אתה פצוע, ק, תן לחסד לטפל בך. אתה במילא לא שולט בשום דבר. כשאתה מוכן להיות נוכח, כל בעיה לכאורה, כל קושי, הם הזדמנות למפגש והזמנה לאמירה שלך והפעלת הרצון שלך וכוונה שלך. אבל אתה לא מעיז לחשוב על האפשרות הזו של חיים בצל האהבה בגלל מחשבה אחת, הנחת בסיס אחת.”

.5

“אני לא מבין למה אתה חוזר ואומר שאין לי שליטה בחיי. הרי כל החוויה שלי היא שדווקא הדברים תלויים בי, במה שאני עושה, באחריות שאני מוכן לקחת.”

“אתה לא יכול לקחת אחריות על שום דבר.”

“אבל למה אתה אומר את זה, התקומם ק, “בשביל מה אני מתייסר כל כך אם אין לי שליטה בכלום.”

“זו באמת שאלה טובה.”

ק נעצר. ואחר כך התחיל מחדש לאט לאט.

“תראה, אני יודע שיש דברים רבים שאני לא שולט בהם אבל כנגד זה יש דברים רבים אחרים שכן תלויים בי. אני יודע, בהזדמנויות רבות, שאם אפעל בצורה אחת או אפעל בצורה אחרת זה יכול לעשות הבדל ולפעמים הבדל עצום במציאות שלי ושל אנשים סביבי. לפעמים אפילו מעשה אחד קטן שאעשה די בו כדי לקבוע גורלות. לכן אני חש אחראי לבדוק את מעשי ולעשותם בחוכמה ובהבנה של תוצאותיהם. הרבה נעלם ממני, אך אני בספק אם זה מוריד ממני אחריות, אפילו בלב הייאוש שלי, כשאני רוצה לזרוק את כל הנטל הזה מעל כתפי אני יודע שזה חלק ממורשתני כאדם, האחריות הזו לעולם כולו, ההבנה הזו שאם אני אעשה את המעשה הנכון בזמן הנכון אני יכול לתקן הרבה ולהפך, אם אעשה את המעשה הלא נכון אני יכול לקלקל הרבה מאוד.”

“אין תימה שאתה טובל, אמר העץ.”

“אבל אני לא יכול, פשוט לא יכול לזרוק את האחריות הזו מעל כתפי, רבים מדי עושים זאת, אבל אני לא יכול.”

זמן רב שתק העץ וק חזר לחוש את קשיותו כגורל שאין לפצחו. במעומעם הוא חש שדבר מכל מה שאמר לא היה נכון אבל מחשבתו לא הצליחה להרפות וכך חזר ומצא את עצמו מביט באין ברירה במסקנות אחריותו.

“הבט,” אמר העץ לבסוף, “לא אתה יצרת את העולם. הוא בא ממקור עלום והולך למקום עלום ובתנועתו זו אתה אורח בתוכו, לא המקור שלו אלא רק מרכיב אחד בתוכו. הוא אינו שופע ממך, אתה לא המעיין שממנו נברא העולם אתה רק חלק מן הזרם, ואם כן איך אתה יכול להיות אחראי לכל זה?”

“אני לא יכול להיות אחראי לכל זה אני יכול להיות אחראי לדברים שאני כן המקור שלהם.”

“ומה הם הדברים הללו?”

“המעשים שלי, תנועות הגוף שלי, הדיבורים שלי, כל אותם דברים שכן נמצאים תחת מעגל ההשפעה שלי.”

“האמנם אתה מקור לכל אלה?”

“מה זאת אומרת, בוודאי. הנה היד שלי, הנה אני מרים את היד שלי, מאין נבעה התנועה של היד שלי אם לא מהחלטתי להזיז את היד?”

העץ שתק בתשובה, וק יכל לחוש ביתר שאת שיש כאן דבר שהוא לא מצליח לראות. אכן, מאין נבעה תנועת היד שלו, האם לא מרצונו החופשי? ורצונו זה מאין בא? נכון הוא נענה לעץ, הוא נבע כחלק משיחתו עם העץ, ובכל זאת יכול היה גם שלא להרים את היד, ובחר להרים אותה.

“אני בחרתי להרים אותה,” חזר ואמר ק. היטב הבין בלבו שאם הוא המקור לתנועה זו של היד הוא גם המקור לכל מה שיכול לנבוע מתנועה זו של היד וכך חזרה ודבקה נפשו בחוויה זו של אחריות והוא חש כמי שעומד במרכז העולם ומטלטל מקל ארוך המגיע מכאן ועד קצה העולם. “אני הגורם המניע,” חזר ואמר.

"וחוויה זו היא בדיוק אשליית השליטה", אמר העץ כמי שקורא את מחשבותיו.

.6

ק חזר ונשען על חווית אחריותו עד כי הפכה לו כמעט לתחושה מוחשית. הוא חש במאמץ הכרוך בהיותו גורם מניע ודימה לעצמו שאם יחדל מן המאמץ להניע ישבות העולם ממלאכתו.

"ובכל זאת", אמר העץ, "המעשים שלך הם לעולם לא המעשים שלך, והפעולות שלך הם לעולם לא הפעולות שלך, וכל מה שקורה בעולם קורה אך ורק מכוח רצונה של המציאות ולא מכוח רצונך שלך."

"למה אתה מתכוון?"

"לכך שמעשיך גם הם באים ממקור עלום שאינך שולט בו וגם לכך שכל מעשה שלך, ברגע שיש לו חלק בעולם ואפילו הוא עדיין במחשבתך, הוא כבר רובו שייך לחומר של העולם, שותף במציאות רחבה לאין ערוך שרק מתוקף שותפותו בה יש לו ממשות. והמציאות הזו לא שלך, אינך המקור שלה ולא התוצאה שלה, היא הייתה קיימת לפני שנולדת ותמשיך להתקיים אחרי שתמשיך בדרכך."

"אני יודע. ובכל זאת, בפרק זמן זה שאני חי כאן יש ביכולתי להיות גורם מניע לדברים רבים, הכל לפי מידת רצוני ועוצמתי ותחושת אחריותי. אני לא רק חלק חסר אונים בתוך זרם אדיר של מציאות הנושא אותי."

"כן?"

ק חשב על כך.

"אני לא מקבל את זה."

"אני יודע שאתה לא מקבל את זה", אמר העץ בהסכמה.

ק הרים את ראשו בהתרסה.

“אני לא מקבל את זה כי זה לא נכון.”

העץ שתק בתשובה ואי נוחותו של ק הלכה וגברה. מבטו המשוטט חזר ונתלה בעיר ההומיה ולפתע ראה בברור מה הוא הדבר.

“הנה העיר,” אמר ק “ואפילו לא נתייחס לעיר כולה, נתייחס רק לבניין אחד בעיר הזו, האם אפשר לכפור בכך שהיה אדם אחד שתכנן את הבניין הזה ועיצב אותו לרצונו ועל פי מיטב דמיונו ומחשבתו? והרי תוכניתו של אדריכל זה ומהנדס זה שורטטה לפרטי פרטיה ואפילו נקבע לה לוח זמנים. והנה מקץ שנה הבניין עומד על תילו ואנשים חיים בו ומה שקבע אותו מהנדס ראשון הפך לגורם שעתיד להשפיע על חיים שלמים שגרים בו ומי יודע עוד אילו תולדות יכולות לנבוע ואיזו השפעה אדירה עוד תהייה לאותו רגע ששרטט בתוכניתו קיר במקום אחד ולא במקום שני.”

“ומי הציב את אותו אדריכל במשרדו ועל סמך מה תכנן את אשר תכנן, נוח לך לחשוב שהוא המקור והוא הניע את גלגלי המציאות, אבל האמת היא הרבה יותר פשוטה מכך – מי שבנה את הבניין זה המציאות ואם לא הייתה רוצה שהבניין יבנה הוא לא היה נבנה.”

“אני לא מבין למה אתה מתכוון כשאתה מדבר על רצונה של המציאות.”

“ואתה מבין למה אתה מתכוון כשאתה מדבר על רצונו של אדם?”

מלותיו אלה של העץ זעזעו לרגע את ק, משהו הלך ונסדק במהלך מחשבתו המסודרת.

“לא,” המשיך העץ, “אדריכל זה על רצונו החופשי הוא חלק מזרם המציאות. אם לא היה הוא היה מישוהו אחר בונה את הבניין הזה, הוא רק פרנס את רצונה של המציאות. ותוכניתו שהיא כביכול מקורית כל כך, התאפשרה רק בזכות לימודיו שהיו גם הם רק מופע קצר של זרם אדיר של התפתחות הארכיטקטורה, והעובדה שהיה שם במשרד ההוא, שקיבל את ההצעה, נבעה מאינספור גורמים שתמכו בכל רגע באפשרות הזו, בכל אותה מערכת שאפשרה לו להתפנות לעבודתו באופן שהתפנה לה בשל משפחתו והכסף ומעגלי המכרים והחנווני שמוכר למשפחתו לחם וחלב. לא

האדריכל הזה הוא לא מקור לשום דבר. אין אדם שיבנה בניין זו תמיד המציאות שבונה בניין.”

”ומה תפקידו של האדם אם כן?”

”או של עץ אלון,” הוסיף העץ.

ק השפיל את ראשו. אף שלא נטה לקבל את אוזלת ידו של האדם נוכח מציאות כבירת ממדים, בכל זאת לא יכול שלא להבחין בעודף היומרנות שלו ירושת תרבותו. וכי אפשר אחרת כשאתה רואה את העיר על שלל מפעליה? אבל הוא היה חייב להודות שהעיר הזו, איש לא יצר אותה. האנשים שבה רק פרנסו בעשייתם, בעקשנותם, את המציאות שעשתה מה שרצתה. הוא ראה את זה עכשיו.

”והרצון החופשי?” שאל ק בהיסוס.

”אכן כן,” אמר העץ.

”מה אכן כן, יש או אין?”

”מה אתה אומר?”

ק חשב על כך.

”אם אין רצון חופשי אז מי אני? מה המשמעות של להיות אני? האם כל משמעות של קיומי הוא להיסחף בזרם כסוג של תודעה מתבוננת, סובלת או מתענגת? האם זה כל תכליתי? להיות אורח פסיבי במציאות שאין לי כל השפעה עליה? ואם באמת אין לי שליטה בשום דבר, אם כל דבר קורה בזרם המציאות והוא קורה איתי ובלעדי, אז מה טעם קיומי?”

”אהבה, אתה יכול להתנות אהבה.”

.7

”רואה אתה, ק, כל אותה חוויה שאתה חווה כאילו אתה המקור של הדברים היא פרייה של אשליה פסיכולוגית האופיינית לאדם. זו אותה חוויה המשתיתה את מעשיו הרבים של האדם כמו גם את

חוסר האונים שלו. זו אותה חוויה שמייצרת בו זמנית את מעשיו של האדם ואת מרחקו מן העולם, את ניסיונות השליטה שלו ואת חוסר התקשורת. זו אותה חוויה הקושרת אותו בעבותות אל הדאגה המניעה אותו במעגלים עצומים של פחד. זו אותה חוויה המייצרת בו את תחושת האשמה ואת החרטה ובאופן פרדוכסלי זו אותה תחושה המניעה אותו חסר תודעה כעכבר בעקבות מעשיו הרבים. במובן זה אשליית השליטה היא דבר ממשי לחלוטין המביא הרבה סבל לאדם. ”

וק ראה שאכן כך. הוא חש ממש כיצד ניסיונו לאחוז בעולם, לשלוט בו ולהנדס אותו מייצר סבל וכאב. זו הלכה ונעשתה לו עובדה. הוא חווה זאת כמו המאמץ שעושה אדם לאחוז בקרניו של פר משתולל או ההתעקשות לעצור בלב זרם קולח על ידי היאחזות באבנים שבדרך. המון חבטות שהיו יכולות להיחסך אם רק היה לומד לפוח את ידו. אבל האם הייתה לו באמת ברירה? הוא לא היה בטוח שמבחינה מוסרית מותר לו להרפות את האחיזה הזו. מה גם שהיא הייתה חלק כה משמעותי בזהותו. ובכל זאת, סוג של תקווה מוזרה החל להלום בלבו. האפשרות להרפות מכל אחריות... הוא היה מוכן לבדוק את העניין, לו רק היה מתיר לו זאת הגיונו.

”אבל אני לא מבין עץ. אני מוכן להיכנע, לוותר לחלוטין על אשליית השליטה עד כמה שהדבר נתון בידי, להתמסר הן כפרי של העולם והן כמי שמכיר שבמילא אין לו ברירה. אבל אני שואל אותך, אם כך, מה תפקידי? אני מתכוון, האם יש משהו שאני צריך לעשות? האם יש משהו שהוא לא רק מתענג על הבריאה אלא באופן כלשהו בכל זאת קובע?”

”שאלה גדולה אתה שואל. כי הרי ייתן ולא סברא בעלמא היא שהכניעה הגמורה היא הצד השני של השליטה ובשני המקרים האני, אף שהוא מדמה שהוא קובע, הוא בעצם תגובה של שרשרת סיבות מכאניות שמקורה במקום אחר. אתה שואל האם יש אני שהוא לא סביל אבל שיחד עם זאת האקטיביות שלו היא לא של שליטה, שהוא לא דואג אבל גם לא נעלם?”

”אכן, זה מה שאני שואל. האם אני אמור לעשות משהו במתווה הגורל, אפילו הגורל האישי שלי? האם מה שאני אמור לעשות,

אולי מה שקוראים לו רצון חופשי יכול לא רק להיות חלק מן הגול
אלא לקבוע גורל?"

ואחרי רגע חזר ודיבר:

"אבל אז האם לא תתעורר שוב הדאגה ותחושת הרת גורל שבידך
הדבר אם טוב ואם רע? האם כל אפשרות כזו לא מעלה מניה וביה
בחזרה את האני החרד שמבין שעליו ייפול דבר, והוא חושש
לעשות טעות שכן יודע שתנועה שלו עכשיו עתידה לקבוע גורלות
ובידו הדבר?"

"אכן, יפה שאלת."

"ומה?"

העץ שקע לאחת מאותן שתיקות עמוקות שלו ולבסוף דיבר

"ובכל זאת זה כך. אנחנו היצורים החיים איננו שולטים במציאות
אנחנו פרות של המציאות, לא המקור שלה. אבל משם כך גם
שמורה לנו הזכות לדבר אתה. הבחירה שלנו, החירות שלנו,
קשורה באותה התכוונות פנימית המבדילה בין תשובה לבין תגובה.
בין שיחה לבין שליטה."

"אני לא מבין," אמר ק, חודר אל תוך שתיקתו של העץ, "אני קובע
או לא קובע את גורלי? האם יש משהו שאני יכול לעשות כדי
לשנות את גורלי מלבד להסכים להיות?"

"אבל מה זה להסכים להיות, האם גם האבן צריכה להסכים
להיות?"

ק חשב על כך

"לא, לאבן אין רצון. היא יכולה רק להיות. היא לא עושה דבר."

"אז למה האדם צריך להסכים להיות. האם מקרהו אינו כמקרה
האבן?"

ק חשב על כך.

"אני לא יודע. ובכל זאת יש דבר כזה שהאדם עושה כשהוא מסכים
להיות. זה לא קשור לעובדה שהוא בזיקה אל העולם לא ביחס

סיבתי, נפגש עמו פנים אל פנים ובמקרה הזה הוא יכול לאשר או להתנגד לא שזה בהכרח ישנה משהו עם סופה תקח אותו בלב ידס אבל אני חושב שבחוויה הפנימית זה ישנה משהו.

"לא רק בחוויה הפנימית," אמר העץ, מה הוא הדבר הזה, אם כן, איך אפשר לקרוא לו אתו דבר שהאדם עושה לא עושה כשהוא מסכים להיות, ובאופן זה משנה משהו, בין בחוויה הפנימית ובין בחוויה החיצונית."

"זה הדבר שקראת לו תשובה?"

"תשובה, ברכה, תפילה, בקשה, סליחה, דיבור. כולם שייכים למציאות הדילאוגית."

ק התנשף כשנפלה עליו ההכרה.

"וכשאני משיב, מדבר, מבקש, אני לא שולט?"

"כשאתה מבקש מהחברה שלך לצאת לטיול, אתה שולט בה?"

"לא חושב."

"וכשאתה אודה אותה אתה שולט בה?"

"לא, אני לא."

ק שקע להרהורים.

"אבל אני יכול לדבר אתה באופן שיגרום להפסקת הקשר שלנו."

"לא באמת. אתה מבין, היא בעלת רצון משלה גם כן. אתה מדמה שאתה השולט, אבל אתה לא. אחת מן השתיים או שההתניות שלך שולטות, כלומר, ההתניות של שניכם, לא תוכנן אל המציאות שלהן, ואז אין לכם מה להגיד בעניין, או שהמציאות של האהבה מדברת, ובמקום הזה יש אני."

"אבל האני הזה, האם הוא שולט במציאות?"

"לא, הוא לא. אבל אם אתה מסכים להיות האני הזה הופך להיות גורם במציאות. לא שולט אלא גורם. מרכיב רב משמעותי בתוך מתווה הגורל. מרכיב שדעתו נחשבת. לפעמים אפילו כל גורלו של

העולם יכול להשתנות בשל עמידותו האיתנה של אדם יחיד שמסכים להיות. אבל לא בגלל שהאדם הזה שולט בגורל, אלא כי הוא הסכים להיות, להתנכח, להיות גורם במציאות, לשחק חלק בבריאה, להיות מקור של שפיעה.”

”כלומר המציאות חייבת להתחשב בו?”

”המציאות לא חייבת שום דבר. היא עצמה אוהבת. האדם המתנכח לא מפריע לה – הוא מפרה אותה. מי שהסכים להיות, לדבר את עצמו, מקשיבים לו ולנוכחותו. והרי ברור, ואת זה אתה מכיר מחייך, שהניסיון לשלוט תמיד בא על חשבון הנוכחות. במקום להיות, להיות כל מה שאתה, אתה עסוק ואז אתה נעשה רוה ומצמוק.”

”מה שאתה אומר הוא שבכל רגע נתונה לי יכולת הבחירה וזו יכול הבחירה הבסיסית שלי – להיות נוכח או לא. ובמידה שאני נוכח אני מהווה גורם בהתוויה של גורלי. אני מבין את זה. אם כן, זה הדבר שאני עושה. רק שאני לא בטוח שהמילה עושה היא המילה הנכונה. אבל, מכל קום, מה הוא הדבר שאני רוצה, שאני מבקש? שאני משיב? האם זה לא שוב המציאות שרוצה דרכי?”

”וכי זה משנה? וכי אתה משהו אחר מלבד מציאות?”

.8

אני רוצה להבין את זה עוד קצת, אמר ק, ”כי הרי אני מכיר את תחושת ההחמצה כשאני מגלה שדבר מסוים שעשיתי, אפילו דבר פעוט, היה מוטעה. מכיר את תחושת החרטה על מעשה שעשיתי והתחושה שלו הייתי עושה אותו מעט אחרת, אולי משקיע עוד רגע של מחשבה, אולי מקדים פגישה מסוימת, היה משנה, עושה הבדל גדול. זה נותן המון אחריות.”

”אכן, שוב הגענו לאשליית השליטה.”

”כן. נכון. ובכל זאת מה הפירוש של מסכים להיות נוכח. אני הרי לא יכול לקרוא את העתיד ואם אני נמצא במקום מסוים בדיוק

כשעוברת שם הרכבת זה הסוף שלי. זה יכול להיות לא יותר מאשר עניין של רגע, ולא יותר מאשר עניין של מטר אחד.

”למה שתעשה דבר כזה?”

”אני לא מתכוון למשהו שאני עושה במודע. אני מתכוון למשהו שקורה במקרה והרכבת כאן היא רק מטפורה. יש אנשים שגורלם מוכרע כך ואולי גורל כולנו מוכרע כך לטוב ולרע.”

”אבל אם אתה נוכח. האם זה לא אומר מניה וביה שאתה מקשיב ומסוגל לנהל דיאלוג משחרר עם המציאות הזו שלא תעמיד אותך תחת הרכבת?”

”כן, במידה מסוימת, אבל לא תמיד.”

”נכון. את באמת לא שולט במציאות. אתה מדבר אתה. היא עושה מה שהיא רוצה.”

”אבל זו בדיוק הסיבה לרגשות האשם, ולתחושה החרטה המלווה את המחשבה, שלו הייתי זו מטר אחד זה לא היה קורה. כלומר נעשתה טעות.”

”באיזה מונחים נעשתה טעות? וכי מה אתה יודע מה טעות ומה לא?”

ק השפיל את ראשו.

”אני לא מבין. אתה אומר שהמציאות לא טועה?”

”מה זה טעות?”

ק השתתק ואחר כך בלי לענות לעץ אמר,

”אבל אם כך אנחנו מגיעים לחוויה הפטאלית שבה אין שום מקום לאני. גורלנו נחרץ. לא בידנו הדבר. זו קבלת הדין.”

”וזה נראה לך להסכים להיות?”

”לא! קרא ק וכמו כעס הסתמך בקולו, ”זה לא! אני לא מבין אותך עץ. לא מבין את כל דיבורים האלה. אני רק יודע שאני לא רוצה יותר לדכא את עצמי. לא רוצה לקבל את הדין אם הוא לא מוצא חן בעיניי. לא רוצה לכפוף את ראשי. לא בא לי. לא רוצה. לא

רוצה. והלא רוצה הזוה הוא אני. וכשאני מסכים לעצמי להיות אני מתמלא חיוניות ופרץ ומרץ, ועם זה גם הרצון ללחום.

”מצוין.”

”לא מבין. הרי הרגע אמרת דברים הפוכים!”

”מה אכפת לך מה אמרתי.”

ק רצה להגיד דבר מה אבל באותו רגע הבין ושוב לא מצא צורך לדבר.

.9

”השאלה היא איך אתה בוחר לפגוש את המציאות שפוגשת אותך. כאן הבחירה שלך. ויש לך בחירה. גם הטעות, הדבר הזה שאתה קורא לו טעות, הוא פריה של המציאות. הוא עובר דרכך אתה לא אדון למציאות.”

”אבל מה זה הבחירה הזו. וכי אני יכול לבחור שלא לפגוש?”

”זה בדיוק העניין – עומק המפגש – ההסכמה להיות במפגש, בכל רגע ורגע יש לך בחירה ובכל רגע ורגע שאתה בוחר להיפגש אתה מפרה את המציאות במתנה הייחודית של היותך. כל מעשה שלך שיונק מן המקום הזה עתיד להשתזר במציאות ולהוסיף לה חיוניות.”

”וכשאני פוגש אותה לא פוגש?”

”אני מניח שגם אז משהו קורה אבל לא אתה ולא המציאות הרוויחו. תרמת לזרות. בכל רגע ורגע, ק, בכל רגע ורגע יש לך את החירות הזו להיפגש באומץ במלוא הנוכחות אוב הסתר פנים. הייתי אומר שזו הבחירה היחידה שלך – האיכות של המפגש.”

”אתה מדבר אל במילים לא ברורות, עץ. וכי מה אני יודע מה זה להיפגש ומה זה לא. ככל שאני מצליח לראות הדבר בכלל לא תלוי בי. יש מפגשים שאני נוכח מאוד ויש אחרים שאני אטום מאוד.”

איך, איך אפשר לדעת? מה הוא הדבר שאני אמור לעשות כדי שזה יעשה הבדל? האם יש פה משהו ללמוד?"

"אני לא יודע לגבי למידה. זה בוודאי קשור בך, הרי זה תמצית האתה. היכול הזו להתכוון למציאות באופן המסוים שהוא אתה."

"אם זה תמיד אני אז למה זה לא קורה לי כל הזמן."

"למה אתה לא עושה את זה כל הזמן, זו השאלה."

"אבל אני לא מרגש שזה משהו שאני עושה! אם אני פוגש בחורה מעניינית ולבי יוצא אליה אני יש נוכחות, אבל אם תחת זאת אינ פוגש פקיד במשרד ממשלתי אז אין נוכחות. זה לא תלוי בן!"

העץ צחק.

"לפני זה רצית שהכל יהיה תלוי בך ועכשיו אתה לא מוכן לקחת אחריות אפילו על אופן הנוכחות שלך במפגש?"

"כי אני לא יודע איך עושים את זה!"

"אולי על ידי זה שחדלים לעשות את הדבר האחר?"

"איזה דבר אחר?"

"ההגליה, ההזרה, ההסתרה."

.10

אבל, עץ, אני עדיין לא מבין."

"תרגיש!"

ק השתתק ולאחר זמן אמר

"אני מרגיש, הודה לבסוף, "זה פשוט ובכל זאת אני לא מבין. עץ, היה סבלני אלי. אני מתכוון, כל כך הרבה פעמים אני נעלם לעצמי,

מתפתה לכל מני זיקות..."

"זיקות נעדרות אמונה."

"אולי, אבל באותו רגע אני לא חש נטול אמונה. אני פושט מגיב למציאות. יש דברים שמציקים לי. דברים לא שלמים שמתחילים להזיז את המחשבות שלי, רגשות אשם קטנים, חרטות, כל מני ניסיונות קטנים לשלוט, זה נכון."

"שליטה מרחיקה מהרגשה."

"נכון, אבל אני לא מרגיש שולט, אני פשוט מגיב למציאות."

"כן, ק, אך הרי זה בדיוק העניין, אתה מגיב במקום להשיב."

"אבל מה ההבדל?"

"שאתה משיב משורש השורשים שלך ואתה מגיב פירושו שהמציאות מפעילה אותך."

"אך האם זו לא המשמעות של להיכנע למציאות? האם זה לא המשמעות של לוותר על אשליית השליטה?"

"לא, אתה יודע שלא."

ק הרהר בכך.

"אך, אם כן, בכל זאת, אם לא לשלוט, יש כאן עניין של להנהיג אולי? או למשול?"

"אולי, יכול להיות."

"ובכל זאת כל אותם דברים שמפריעים לי. כל אותן מחשבות שלא חדלות ולוקחות אותי הרחק מנוכחות."

"תגובות חרדה"

"תגובות חרדה? כולן תגובות חרדה? אני לא יודע. אבל לא משנה, מה שהן. אתה חושב שיש לי ברירה לא להילקח על ידיהן? מאיפה הן באות בכלל?"

"הן חלקים מנפשך שבזמן מן הזמנים הגלית. מה שאתה מגלה שולט בך."

"נכון, בדיוק. אבל טוב, האם יש משהו שאני יכול לעשות בעניין?"

"איזה סוג של דבר אתה רוצה לעשות?"

”לא יודע, ללמוד אולי איך לא להתפתות על ידן. אבל יותר מכך, למצוא את הדרך, כשאני כבר נלכד לצאת החוצה. האם יש משהו שאני יכול לעשות?”

”אבל הרי אמרתי לך, אתה לא נלכד. אתה מלכיד את עצמך.”

”למה אתה מתכוון?”

”שהם חלקים חיים ממך. אתה מתייחס אליהם כ”הן” אבל בעצם הן אתה. אתה הוא המוכחש.”

.11

וביום אחר ובנושא אחר:

”אתה רוצה להגיד לי שהמציאות היא בעלת רצון משלה?”

”ברור. וכי מה אתה חושב שבני אדם המציאו את הרצון? אתה חשוב שהרצון בקע בתוך בני האדם בלי שהיה לו מקור ושורש קודם לכך במציאות עצמה? אתה חושב שרצון יכול להיוולד מתוך חומר שאין בו רצון? באמת מחשבה מצחיקה.”

”אני יכול להבין שאתה רואה בכך מחשבה מצחיקה ואני גם רואה את זה כך עכשיו ובכל זאת רוב חיי אני חושב בדיוק את המחשבה הזו ולא רואה בכך סיבה לצחוק. בעצם מה שאתה אומר, עץ יקר, שאם הייתי צריך לזקק את היסודות המרכיבים את העולם, החומרים הבסיסים של המציאות, הייתי צריך להכניס פנימה את הרצון ולא להסתפק באטומים של חומר ותנועה שלהם.”

”כן, בית היתר.”

.12

וגם:

”אם כן מה הוא תפקידי בעולם הזה?”

”לאהוב”

”אבל אהבה זה לא משהו שאני עושה.”

”נכון מאוד.”

”אז במילא אני לא יכול להיות אחראי על זה, זה בא והולך מתי

שזה רוצה.”

”לא, אהבה היא לא מה שאתה עושה, אהבה היא מה שאתה.”

ומכאן שלהמליך את האהבה בעולם, להסכים למציאות של אהבה
בעולם זה להסכים למציאות בה יש מקום לאני.

כן.

שיחה שלישית

מעולם לא נכתבה, וגם לא ברור אם נערכה,

אבל,

אולי יום אחד היא עוד תתקיים,

ואולי,

בעצם

היא נערכה בשתיקה, במחזות הנפש שעדיין מתקשים לבטא את
עצמם, ותגיע יום אחד אל הכתב...